

خزانه گوهربار - ضرب المثل های سلیمان

پادشاه

پیش گفتار

کتاب امثال یگ خزانه توره های پُر از حکمت آسته که دَ زمانِ قدیم دَ وسیله بنی اسرائیل نوشته شده. زوره امزی مثل ها از گفتار سلیمان پادشاه آسته که دَ شکل شعر نوشته شده، و له یگ تعداد کمتر شی از گفته های آگور و لیموئیل پادشاه یه.

خدا بلده سلیمان پادشاه دَ اندازه حکمت دَد که نه پیش ازو دَ کس دَد و نه ام بعد ازو دَ کس میدیه. امزی خاطر ای کتاب پُر از دانایی، بینایی، حکمت و پند و نصیحت آسته، پس بلده انسان کومک مونه تا شخصیت و یا اخلاق خوره جور کده زندگی خوره درست رهبری کنه و خانواده خوره با آبرو و با عزت تربیه کده دَ بین قوم و خیش خونه نام نیک داشته بشه.

علاوه ازی، ای کتاب نشو میدیه که حکمت چیس مهم و پُر ارزش آسته و امچنان دَ

انسان یاد میدیه که چی رقم از نادانی و کارای شیطانی خود ره دُور نگاه کده از خُداوند پیروی کنه. مَثَل های پُر از حکمت و پند و نصیحتِ امزی کتاب بلده هر کس آسته، یعنی بلده مرد ها، خائونو، بچکیچا، جوانا و پیرا. ای کتاب بلده خاندنه ها تعلیم میدیه که چی رقم و دَ وسیله کُدم کارا اونا میتنه خود ره از گمراهی، لَوڈگی، بے عقلی، جهالت، خاوشلگی، ٹمبلی، غیبت گویی، دُو اندازی، بدکاری، بد اخلاقی و تمام کارای خراب دیگه نجات بدیه.

فصل های ۱ تا ۷ دَ شکلِ چند درس، پند و نصیحتِ یگ آته دَ باچه شی آسته. دَ فصلِ ۸ و ۹ «حکمت» خود ره معرفی کده جوانا ره دعوتِ مونه، تا اونا حکمت ره جُستجو کده خود ره از گمراهی نگاه کنه. از فصلِ ۱۰ تا فصلِ ۳۰ تمام آیت ها دَ شکلِ مَثَل های کوتاه نوشته یه که پگ شی پند و نصیحت و یا اخطار بلده انسان آسته.

فهرست

مقصد و فایده مَثَل ها و دیگه توره های حکمت آمیز (فصلِ ۱ آیه ۱)

نصیحت دَ جوانا (فصلِ ۱ آیه ۸)

فایده های حکمت (۱:۲)

نصیحت دَ جوانا (۱:۳)

اخطار دَ باره زنا (۱:۵)

جلوگیری از جهالت (۱:۶)

دیگه اخطار دَ باره زناکاری (۲۰:۶)

آوازِ حِکمت (۱:۸)

دعوتِ حِکمت، جلوگیری از جهالت (۱:۹)

مثل های سُلیمان (۱:۱۰)

توره های آدمای حکیم و دانا بلده جوانا (۱۷:۲۲)

ادامه تورای حکیمانه (۲۳:۲۴)

مثل های سُلیمان پادشاه (۱:۲۵)

تورای آگور (۱:۳۰)

تورای لیموئیل پادشاه (۱:۳۱)

۱ مثل های سُلیمان، باچه داوود،

پادشاه بنی اسرائیل:

۲ بلده پی بُردونِ حِکمت و آدب،

بلده فامیدونِ تورای مغزگی-و-پُرمعنی^۱

۳ و بلده قبولِ کدونِ نصیحتِ آسته

تاکه دَ عدالت، دَ انصاف و دَ دُرستکاری پایدار شُنی.

۴ ای مَثَل ها دَ مردُمای ساده دِل هوشیاری میدیه

و دَ جوانا دانایی و بینایی.

۵ آدمِ هوشیار دانایی خُو ره کلو مونه

و آدمِ فامیده پند-و-نصیحت ره میگیره.

۶ او کسا مَثَل ها و نقل های پند آمیز

و چستانا و تورای سردرگمِ آدمای دانا ره موفامه.

۷ ترس از خُداوند شروعِ عِلْمِ آسته؛

مگم آدمای بے عقل دَ بِلِه حکمت و نصیحت ریشخندی مونه.

۸ او باچه مه! نصیحتِ آته خُو ره گوش کُو

و پندِ آبه خُو ره ایله نکُو،

۹ ازی که اونا مثلِ تاجِ اَلّی دَ بله سر تُو،

و مثلِ گردوبندِ اَلّی دَ گردون تُو یه.

۱۰ باچه مه، اگه گناه کارا تُو ره وادار دَ کارِ بد مونه

قد ازوا موافق نشو.

۱۱ اگه اونا بگيه: ”بیه قد مو بوری،

دَ گيته یگو کس بشینی و خُونِ ازو ره بریزنی؛

بیه که بے دلیل راهِ یگو آدمِ بیگناه ره بگیری.

۱۲ مثلِ قبرِ اَلّی اونا ره زنده و مُکَمَل قُورت کنی،

رقمِ کسای که دَ عالم مُردا مورِه.

۱۳ امزی راه مو هر رقم چیزای قِیمتی دَ دِست میری

و خانه های خُو ره از وُلجه پُر مونی.

۱۴ بیه که دِست خُو ره یگ کُنی،

تاکه پگ مو دَ یگ خلطه شریگ بشی. ”

۱۵ باچه مه، دَ راهِ ازوا نرو،

حتی پای خُو ره ام دَ راه های ازوا نه ایل،

۱۶ چراکه پای های ازوا سُون بدی مُودوه

و اونا بلده خُون ریختو ابلکده مُونه.

۱۷ چُون دام ایشتو دَ پیشِ چیمِ مُرغکو

بے فایده یه.

۱۸ ای آدما دَ گیتِه ریختندونِ خُونِ خودونِ خُو آسته

و اونا بلده جانِ خودونِ خُو دَ کَمینِ میشینه.

۱۹ اینمی آسته سرنوشتِ تمامِ کسای که دَ پُشتِ فایدهِ ناحقِ میگرده

و اُو ره دَ زور ميگيره.

فايده ناحق جانِ امزو آدم ره تباہ مونه.

۲۰ حکمت دَ برو کوی مونه

و دَ چار راهی ها آواز خو ره بلند مونه؛

۲۱ از سر کوجه های پیر-و-بار چيغ ميژنه

و دَ پيش درگه های شار پيغام خو ره اعلان مونه:

۲۲ ”آی نادونا، تا چی وخت ميخواهيد که نادو بمنيدي؟

تا به کی آدمای لوده شوق و علاقه دَ ريشخندی کدو دره؟

و نفرای بے عقل از دانایی بد موبره؟

۲۳ سرزنش مره قبول کده خود ره اصلاح کنيد.

ما روح خو ره دَ بله شمو ميريزنم

و تورای خُو ره بَلدِه شُمو مُوفامَنُم:

^{۲۴} چُون ما کُوی کَدُم،

مگم شُمو نصِيحَت مَرِه رَد کَدِيد،

ما دِستای خُو ره سُون شُمو دِراز کَدُم،

مگم کس دَ قِصَّه مه نَشُد.

^{۲۵} ازی که تمام نصِيحَتای مَرِه پسِ گوش کَدِيد

و سرزَنش مَرِه قَبُول نَكَدِيد،

^{۲۶} پس ما ام دَ وختِ مُصِيبتِ شُمو خَنده مُونُم؛

و غِيَتِيکِه بَلا دامونگير شُمو مُوشه

^{۲۷} و مُصِيبتِ رَقمِ بادِ اَلِي شُمو ره چارپير مُونه

و بَلا مِثلِ گِرَدبَادِ وَرِي شُمو ره گِرَدگيرِه مُونه

و دِسْت تَنگی و پَرِشانی شُمو ره دَ چنگ خُو میگیره، ما شُمو ره رِشخند مُونم.

^{۲۸} دَ اُو وخت اونا مَره کُوی مُونه،

مگم ما جواب نَمیدم،

و اونا سخت پُشت مه میگرده،

لیکن مَره پیدا نَمیتنه،

^{۲۹} چراکه اونا از دانایی بد بُرد

و ترسِ خُداوند ره اِنْتخاب نکد

^{۳۰} و نصیحت مَره ام قَبُول نکد

و سرزنش مَره خار حساب کد.

^{۳۱} دَزی رقم اونا ثَمَرِ راه های غَلَط خُو ره مینگره

و از نتیجه هَدَف-و-نَقشه های خُو سیر مُوشه.

۳۲ سرکشی نادونا، آدمای نادو ره مُوکُشه

و آسودگی آدمای بے عقل اونا ره از بین مُوبره.

۳۳ مگم او کسای که دز مه گوش میدیه د امنیت زندگی مُونه،

و دُور از بیمِ بلا، آرام و آسوده آسته.

۲ 'باچه مه، اگه تورای مَره قبول کنی

و دستورای مَره محکم بگیری،

۲ اگه د حکمت گوش بدی

و دل تو سون بینایی بشه،

۳ اگه دانایی ره طلب کنی

و آواز خُو ره بلده بینایی بلند کنی،

۴ و اګه حکمت ره مثل نُقره دُنْدَل کُنِي

و مثل یګ خزانِه تاشه شُدِه بَطَلَبِي،

۵ اُو غَيِّت معنای «ترسِ خُداوند» ره مُوفامِي،

و شِنَاختِ خُدا ره حاصِل مُو کُنِي،

۶ چراکه خُداوند حکمت ره عطا مُونه،

و از دانِ ازو عِلْم و دانِش بُر مُوشه.

۷ اُو پيروي ره بَلدِه آدمای صادِق نِگاه مُونه

و بَلدِه کسای که دَ راهِ راست رِيِي يِه، اُو يِګ سِپَر آسْتِه،

۸ تاکه راهِ اِنصاف-و-عدالت نِگاه شُنه.

اُو از رَوِشِ مومنين خُو حِمَايت مُونه.

۹ پس دَمزِي رِقْم تُو مُوفامِي که عدالت، اِنصاف و صداقت چي آسْتِه

و هر راهِ راست-و-خوب ره دَرک کده میتنی.

^{۱۰} چُون حِکْمَت دَ دِل تُو دَاخِل مُوشِه

و دَانِش جَان تُو ره پُور از خوشی مُونه.

^{۱۱} بِنَايِي از تُو مُحَاظِطَت مُونِه

و دَانَايِي تُو ره حِفْظ کده

^{۱۲} از راهِ بَد نِجَات مِيدِيه

و از آدَمِي که توراى خراب مُوگِيه، تُو ره دُور نِگَاه مُوکنِه،

^{۱۳} يِعْنِي ازُو آدَمَاي که راهِ راست ره اِيلِه کده

و دَ راهِ هَاي تَرِيکِي گُناهِ رِيي آسْتِه.

^{۱۴} اُو رِقْم آدَمَا از کَارَاي بَد لِيذَت مُوبَرِه

و از توراى بَد خوش شِي مِيِيه.

۱۵ راه های امزو کسا کج آسته

و اونا طریق های دُرست ره ایله کده.

۱۶ حکمت تو ره از خاتون زناکار

و از تورای نرم-و-چرب خاتون بیگنه نجات میدیه.

۱۷ ای رقم خاتو شوی خو ره که د وخت جوانی گرفتد، ایله مونه

و قول پاک ره که د غیت توی کدو د حضور خدا ددد، پرمشت مونه.

۱۸ خانه ازو گردآو مرگ آسته،

چون راه های امزو خاتو سون دنیای مُرده ها مورِه.

۱۹ کسای که پیش ازو مورِه هیچ کدم شی پس نمیه

و اونا د راه حیات نمیره.

۲۰ پس د راه آدمای نیک قدم بیل

و دَ رَاهِ آدْمَی دُرُسْتکَار ثَابِت بُمَن .

۲۱ چُون آدْمَی رَاسْتکَار پَایَه شِی دَ زَمِی مَحْکَم اَسْتَه ،

و مَرْدُمِ پَاک -و- بے عَیْب دَ جَای خُو باقِی مُومَنَه .

۲۲ مَگَم بَدکَارَا از رُوی زَمِی نَابُود مُوشَه

و رِیشَه آدْمَی چَالبَاز از زَمِی کَنده مُوشَه .

۳ باچَه مَه ، تَعْلِیْم مَرَه پُرْمُشْت نَکُو

و اَحْکَام مَرَه دَ دِل خُو نِگَاه کُو ،

۲ چَراکَه اُونَا عُمَر تُو رَه دِرَاز مُونَه

و دَز تُو صُلْح و سَلامَتِی مُوبِخْشَه .

۳ رَحْمَت و رَاسْتِی رَه هَرگِز از دِست نَدِی ،

بَلَكِه اُونَا رِه دَ گَرْدُون خُو اَوَزو كُو

و دَ وَرَقِ دِلِ خُو نُوشتِه كُو.

^۴اَوختِه مَوَرِدِ لُطْفِ قَرَارِ مِيگِيرِي و نِيكَنَامِ مَوْشِي

اَم دَ نَظَرِ خُدا و اَم دَ نَظَرِ مَرْدَم.

^۵قَد تَمَامِ دِلِ خُو دَ خُداوند تَوَكَّلِ كُو

و دَ عَقْلِ خُودِ خُو تَكِيه نَكُو.

^۶دَ تَمَامِ رَاهِ هَايِ خُو خُدا رِه دَ نَظَرِ بِيگِيرِ

و اُو رَاهِ هَايِ تُو رِه اَوَارِ مُونِه.

^۷خُودِ رِه حَكِيمِ و دَانَا فِكْرِ نَكُو؛

اَز خُداوند بَتَرَسِ و اَز بَدِي دُورِي كُو.

^۸اِي چِيْزَا بَلَدِه جَانِ تُو سَلَامَتِي مِيديِه

و دَ اسْتُغْنَى تُو طَاقَت و تَازِگِی مُوْبَخْشَه.

^۹ قَد دَارایی خُو خُداوند رِه اِحْتِرَام کُو،

از اوّلین حَاصِلَات خُو بَلَدَه اَزُو تَقْدِیم کُو.

^{۱۰} اَوْ غَیْت دَی خانَه های تُو پُر از نِعْمَت مُوشَه

و کُوزَه های تُو از شَرابِ تَازَه اَنگُور پُر شُدَه لَبْرِیز مُوشَه.

^{۱۱} باچَه مَه، اِصْلَاح-و-تَربِیَه خُداوند رِه رَد نَکُو

و سِرزَنَش اَزُو رِه خَار حِساب نَکُو،

^{۱۲} چُون خُداوند هَر کَس رِه کِه دُوسْت دَرَه، سِرزَنَش مُونَه،

اُمُو رَقْم کِه یِگ آتَه باچَه دُوسْت دَشْتَنی خُو رِه سِرزَنَش کَدَه اِصْلَاح مُونَه.

^{۱۳} نِیک دَ بَخْتِ کَسی کِه حِکْمَت رِه پِیْدَا کُنَه

و نِیک دَ بَخْتِ آدَمی کِه دَانایی-و-بِیْنایی رِه حَاصِل کُنَه،

۱۴ چُون فایده شی از فایده تُّجَارَتِ نُقْرَه کده بهتر

و از مَنَفَعَتِ طِلَّا کده خُوبَتَر آسته.

۱۵ اَرزِشِ حِکْمَتِ از دانه های قِیْمَتِی کده کَلو آسته

و هر چیزی که تُو دَزُو شَوْقِ دَشْتَه بَشِی قَدِ حِکْمَتِ برابر نَمُوشه.

۱۶ دِرَازِی عُمَرِ دَ دِستِ رَاسَتِ شی

و ثَرَوَتِ و عِزَّتِ دَ دِستِ چَپِ شی آسته.

۱۷ راه های حِکْمَتِ، راه های خُوشِی یِه

و تَمَامِ مَسِیْرِ هَای شی صُلحِ-و-سَلَامَتِی آسته.

۱۸ بَلَدِه کَسَای که اُو رِه دَ دِستِ مِیرِه، اُو یِگِ دِرِخْتِ حِیَاَتِ آسته،

و کَسَای که خُودِ رِه دَزُو بَچَسِپَنِه، اُونَا خُوشَبَخْتِ مُوشِه.

۱۹ خُداوند تَوَسُّطِ حِکْمَتِ خُو پَایسَنَگِ زَمِی رِه اِیشت

و قد عقل و دانایی خو آسمونا ره تیار کد.

۲۰. او د وسیله علم خو از چقوری های زمی او ره جاری کد

و از اورها بارش بارند.

۲۱. باچه مه، نه ایل که امی چیزا از نظر تو دور شنه؛

حکمت کامل و دوراندیشی ره خوب حفظ کو.

۲۲. اونا بلده جان تو زندگی

و بلده گردون تو زینت آسته.

۲۳. پس تو د صلح-و-امنیت د راه خو موری

و پای پیچلک نمو خوری.

۲۴. وختیکه دراز میکشی ترس ندری

و غیتیکه خاو موکنی خاو تو شیرین آسته.

۲۵ پس از بلای ناگهانی ترس نخور،

و نه ام از تباهی که اولغمتله د سر بدکارا نازل موشه،

۲۶ چراکه خداوند تکیه‌گاه تو آسته

و پای تو ره از دام نگاه مونه.

۲۷ د حال که قدرت دری و خوبی از دست تو مییه،

از کسی که حقدار شی آسته، دریغ نکو.

۲۸ اگه همسایه تو پشت یگو چیز مییه و امو چیز ره تو دری،

دز شی نگوی که ”برو، صباح بیه که تو ره بدم.“

۲۹ د ضد همسایه خو که د اعتماد کامل د پالوی تو زندگی مونه،

قصد بد نکو.

۳۰ قد کسی که دز تو بدی نکده بے دلیل جنجال نکو.

۳۱ قد آدمِ ظالمِ همچشمی نکو

و هیچ کدم از راه های شی ره انتخاب نکو،

۳۲ چراکه خداوند از آدمای کجرو بد موبره،

مگم بلده آدمای صادق راز خو ره برملا مونه.

۳۳ لعنتِ خداوند د سرِ خانه بدکارا آسته

مگم برکت شی د بله جای بود-و-باشِ آدمای نیک.

۳۴ خداوند ریشخندگرا ره ریشخند مونه،

مگم د آدمای بے کبر فیض موبخشه.

۳۵ آدمای حکیم-و-دانا صاحبِ آبرو-و-عزت موشه،

لیکن مردمای ابله و بے عقل رسوا-و-شرمنده.

۴ او بچکیچای مه، د نصیحتِ آته خو گوش بدید

و فکر خو ره بگیریډ تاکه دانا شنید،

۲ چراکه پندِ خوب دز شمو میدم.

پس تورای مَره پرمُشت نکنید.

۳ وختیکه باچه آته خو بودم

و باچه عزیز و یگدانه آبه خو،

۴ آته مه دز مه پند دده موگفت:

”تورای مَره د تې دل خو نگاه کو؛

از امرهای مه اطاعت کو تا زنده بُمَنی.

۵ حکمت ره حاصل کو و عقل-و-دانایی پیدا کو،

تورای مَره پرمُشت نکو و ازوا دور نشو.

٦ حِکْمَت رِه ایلِه نَکُو و اُو تُو رِه مُحَافِظَت مُونِه.

اُو رِه دوست دَشْتِه بَش و اُو از تُو نِگَاهداری مُونِه.

٧ شُرُوع حِکْمَت اِینی اَسْتِه:

حِکْمَت رِه حَاصِل کُو و دَ پَالُوی هر چِیزی که یَاَد گِرِفْتِه،

عقل-و-دَانایی رِه اَم دَ دِست بَیرو.

٨ دَ حِکْمَت اَرِزِش قَايِل شُو و اُو تُو رِه سَرِیْلند مُونِه.

اگِه اُو رِه دَ بَعْل خُو بَگِیری، اُو دَز تُو عِزَت مِیدیه.

٩ اُو لُنْگی فِیض-و-اِفْتِخَار رِه دَ سَر تُو پِیچ مُونِه

و تَاج شَان-و-شَوکَت رِه دَز تُو مِیدیه.

١٠ بَاچِه مِه، گَب رِه گُوش کُو: تُو رَای مَرِه قَبُول کُو،

تَاکِه عُمَر تُو دِرَاز شُنِه.

۱۱ ما طریقه حکمت ره دز تو یاد ددم

و تو ره سون راه های راستی هدایت کدم.

۱۲ وختیکه راه بوری قدمای تو پس نمومنه

و اگه خیز کنی پای تو نمی لخشه.

۱۳ نصیحت-و-آدب ره محکم بگیر و اونا ره از دست ندی.

اونا ره حفظ کو، چراکه اونا زندگی تو آسته.

۱۴ د راه بدکارا داخل نشو،

و د مسیر گناهکارا پای خو ره نه ایل.

۱۵ از راه ازوا دوری کو و سون ازوا نرو.

خود خو ره یگ طرفه کو و راه خو ره ازوا جدا کو.

۱۶ چون اونا تا بدی نکنه، خا و نموره

و تا یگو کس ره پای پیچَلک دده پورته نکنه، خاو د چیمای ازوا نمیه.

^{۱۷} اونا نان پُرگناه ره مُوخوره

و شرابِ ظُلم ره وُچی مونه.

^{۱۸} مگم راهِ آدمای صادقِ مِثلِ بُرِ شُدونِ آفتو آلی آسته

که رفته رفته روشوتر موشه تا غیتیکه تکمیل شنه.

^{۱۹} لیکن راهِ بدکارا مِثلِ تریکی شاو آلی آسته؛

اونا چپه موشه و نمیدنه چیزخیل باعثِ چپه شُدونِ ازوا شده.

^{۲۰} باچه مه، د تورای مه فکر خُو ره بگیری

و د گفته های مه گوش بدی:

^{۲۱} اونا ره از نظر خُو دُور نگو،

بلکه د دِلِ خُو نگاه کو.

۲۲ چُون كَسَاي كِه توراى مَرِه قَبُول كُنِه،

توراى مه بَلدِه شى يگ سرچشمِه زَنديگى جور مُوشِه

و بَلدِه تمامِ جان شى تَندُرُستى مِيدِيه.

۲۳ از پگ چيزاى دِيگِه كده دِل خُو ره خُوبَتَر حِفَاظَت كُو،

چراكه اُو سَرَبِنْدِ زَنديگى اِنسان اَسْتِه.

۲۴ توره دروغ ره از دان خُو پورته كُو

و كَج گويى ره از لب هاى خُو دُور كُو.

۲۵ بيل كه چيمائ تُو رُست پيش رُوى تُو ره بِنگرِه

و دِيد تُو سِيدِه سُون پيش پاى تُو بَشِه.

۲۶ راه ره بَلدِه پاى خُو اوار كُو،

تاكه تمامِ مَسِيرِ هاى تُو اُسْتوار و سِيدِه بَشِه.

^{۲۷} از راهِ راست گُمراه نَشُو و اِيسُو-و-اُوسُو نَرُو،

و پاي خُو ره از بَدِي دُور نِگاه كُو.

^۵ باچه مه، دَ حِکمت مه تَوَجُه كُو

و دَ تورای پُر از دانایی-و-بِینایی مه گوش بَدِي،

^۲ تا بَتَنِي دُور اَنديشي ره حِفظ کنِي

و لبای تُو دانایی ره ایله نَدِيه.

^۳ چُون از لب های خاتُونِ فاحِشه عَسَل مِیچَقه

و تورای شی از روغو کده چرب تر آسته.

^۴ لیکِن دَ آخِر اُو رِقَمِ چوبِ زِرگِ اَلِّي تَلخ

و مِثَلِ شَمشیرِ دُو دَمه وَرِي تیز آسته.

پای های خاتونِ بدکار او ره طرفِ مرگِ موبره ^۵

و قدمای شی سون عالمِ مُرده ها ریی آسته.

تاکه او د باره راه زندگی فکر نکنه، د راه های کج سرگردو یه، ^۶

و هیچ نموفامه.

پس او بچکیچای مه، دز مه گوش بید ^۷

و از تورای مه دور نشنید.

خود ره ازو رقم خاتو دور کو ^۸

و حتی د درگه خانه شی ام نزدیک نشو.

نشنه که زور جوانی خو ره د یگو کس دیگه مصرف کنی ^۹

و باقی عمر تو د زیر دست یگ نفر ظالم تیر شنه.

نشنه که دیگه نفرا از مال تو سیر شنه ^{۱۰}

و فايده زحمت كشي تُو د خاڼه بيگنه بوره،

^{۱۱} و عاقبت د حال خو وای وای كنی

و د غيټيکه طاقت جسم و اندام تُو از بين رفته بشه،

^{۱۲} د او وخت بگي: ”چرا نصيحت ره قبول نکدم!

کشکه د دل خو سرزنش ره پوزخند نمیزدم!

^{۱۳} ما از ايد معلمای خو نشدم

و د تورای ازوا گوش نددم.

^{۱۴} نزدیک آسته که پیش تمام قوم و مردم

رسوا و ملامت شنم.

^{۱۵} پس، او ره از آوځاڼه خود خو وچی کو،

چون او تازه د چاه خود تُو پیدا موشه.

١٦ نه ایل که آو چشمه های تُو د بورُو سرریزه کنه

و آو های تُو د منطقه جوی بکشه.

١٧ بیل که اونا فقط بلده خود تُو بشه

و مردای بیگنه دزی ثمر قد تُو شریگ نشنه.

١٨ چشمه تُو پُر برکت بشه

و از خاتون خُو که د دورون جوانی قد شی توی کده، لِدَت بُر.

١٩ او رقم یگ آهوی نوربند آلی آسته؛

بیل که سینه های شی هر وخت تُو ره خوش نگاه کنه

و همیشه غرق د ناز-و-نزاکت و عشق ازو بشی.

٢٠ آی باچه مه، پس چرا میخاهی د خاتون بیگنه دل بسته کنی

و سینه خاتون غیر ره د بعل خُو بگیری؟

۲۱ چُونِ رَاهِ هَايِ اِنْسَانِ دَ زَبْرِ نَظَرِ خُداوندِ اَسْتَه

و اُو هَر كَار-و-قَدَمِ اِنْسَانِ رَه سَنَجِشِ مُوكُنَه.

۲۲ كَارَايِ بَدِ اَدَمِ كُنَاهِ كَارِ، اُو رَه دَ دَامِ مِينْدَزَه،

و رِيَسِپُونِ كُنَاهِ شَيِ اُو رَه مَحْكَمِ بَسْتَه مُونَه.

۲۳ اَز وَجُودِ نَدَشْتُونِ نَصِيحَتِ-و-هِدَايَتِ، اَدَمِ كُنَاهِ كَارِ مُومَرَه

و نَادَانِي-و-جِهَالَتِ عَدْرِ شَيِ اُو رَه كَمْرَاهِ مُونَه.

۶ او باچه مه، اگه ضامنِ همسايه خو شُدے

و اگه از خاطرِ يگو ادم بيگنه قول دَدے،

۲ و يا اگه قد توراي خو، خود ره دَ دامِ اَندختے

و دَ توراي دانِ خو بَنَد مَنَدے،

۳ پس آی باچه مه، دَمزی طریقه خود ره ازی دام خلاص کُو،

چراکه دَ دِسْتِ همسایه خُو اُفتَدَے:

بُرُو دَ پیشِ ازُو و خود ره خَم کُو

و عُذر-و-زاری کُو تاکه اُو تُو ره ازُو ضمانتِ خلاص کُنه.

۴ خاو ره دَ چیمای خُو راه ندی

و کِرِپَکای تُو خاو نَکُنه.

۵ رقمِ آهُو وَری

و رقمِ مُرغاکِ اَلّی

خود ره از دِسْتِ شِکارچی نِجاتِ بدی.

۶ آی آدمِ خاوشله، بُرو و مُورچه ره بِنِگر،

طریقه ازُو ره سَنجِش کُو و حِکمتِ یادِ بَگیر!

۷ اُو نَه كُدَم رَهبر دَره

و نَه كُدَم ناظِر و حُكمران،

۸ لِيكِن اُو خوراك خُو ره دَ تايستو دَخيره مُونه

و اُو ره دَ فصلِ دِرَو جَم كده ميله.

۹ او خاوشله! تا كَى خاو مُوكنى

و چى وخت از خاو باله مُوشى؟

۱۰ تُو مُوكى: ”بيل كه يگ لحظه چيمای خُو ره پيش بگيرم،

يگ لحظه دِستای خُو ره تى سر خُو ايشته استراحت كنم.“

۱۱ پس غريبي رقمِ دُز آلَى

و نادارى رقمِ آدمِ مُسَلِّحِ وِرى دَ سر تُو ميبه.

۱۲ آدم بے آرزش و بدنيت

قد دانِ پُر از فِسادِ ايسُو-و-اوسُو ميگرده؛

^{۱۳} قد چيمای خُو چشمک ميزنه

و قد پايا و ناخونای خُو اشاره مونه

^{۱۴} و قد دل گمراه-و-شربير خُو

هميشه نقشه های بد ميكشه

و نزاع پيدا موكنه.

^{۱۵} امزی خاطر اولغه تله يگو بلا د سر شی ميه

و اويگ دم تباه موشه و علاج پيدا نميته.

^{۱۶} شش چیز آسته که خداوند ازوا نفرت دره،

بلکه هفت چیز که د نظر ازو زشت معلوم موشه:

^{۱۷} چيمای پُر کبر، زيون دروغگوي،

دستای که خُونِ بے گُناه ره لُوو مُونه،

^{۱۸} دلی که نقشه های بد و تباه کُننده میکشه،

پایای که زود طرفِ بدی کدو مُودوه،

^{۱۹} شاهدِ دروغگوی که دروغ مُوگیه

و آدمی که دَ مَنه برارو بے اِتفاقی میندزه.

^{۲۰} باچه مه، امرِ آته خُو ره نگاه کُو

و پندِ آبه خُو ره پُرمُشت نکُو.

^{۲۱} اونا ره بلده همیشه دَ دلِ خُو نگاه کُو

و دَ گردون خُو اوزو کُو.

^{۲۲} وختیکه راه موری، اونا تُو ره هدایت مُونه،

غیتیکه خاو مونی، اونا از تُو نگاهبانی مُونه،

و وختیکه بیدار موشی، اونا قد تُو گب میزنه.

^{۲۳} چُون امرِ مِثْلِ چِراغِ اَلّی

و پَندِ رِقْمِ نُوْرِ وری آسته،

و سرزنشی که بلده اصلاح کدو یه تُو ره سُون راهِ حیاتِ موبره.

^{۲۴} ای چیزا تُو ره از خاتونِ بدکاره

و از زبونِ لَخْشَمِ ازو دُوْر نِگاهِ مونه.

^{۲۵} دَ دِلِ خُو عاشقِ نُوْرِ بِنْدی ازو نَشُو

و نه ایل که کرپکای شی تُو ره گِرِفْتارِ خُو کُنه؛

^{۲۶} چُون خاتونِ فاحشه تُو ره مُحْتاجِ یِگِ لُغمه نانِ مونه

و زَنِ یِگو کسِ دِیگه جانِ عزیز تُو ره شِکارِ مونه.

^{۲۷} آیا اُوْطور کسِ آسته که آتِشِ ره دَ بَعْلِ خُو بَگیره

و کالای شی نسوزه؟

۲۸ یا اُطور کس بَشه که دَ بِلَه قوغ راه بگرده

و پایای شی نسوزه؟

۲۹ پس مردی که دَ بغلِ خاتونِ همسایه خُو دَر مییه

ام امو رقم آسته،

چون کسی که دمزو رقم خاتو دست بزنه بے جزا نمومنه.

۳۰ اگه کسی از خاطرِ گُشنگی دست دَ دُزی بزنه

مردم او ره سرزنش نموکنه.

۳۱ لیکن اگه گرفتار شُنه، هفت برابر تاوو میدیه،

حتی اگه تمام مالِ خانه خُو ره ام از دست بدیه.

۳۲ کسی که زنا کنه بے عقل آسته،

أُو خُود خُو رِه تَبَاه مُونِه،

^{۳۳} أُو لَت-و-كُوب شُدِه بِي اَبْرُوي مُوشِه

و رَسوایی اَزو هِيچ وخت پاك نَمُوشِه،

^{۳۴} چِراکِه اَز غَیْرَتِ مَرِد، شِدَّتِ قار پَيِدا مُوشِه

و أُو دَ رُوزِ اِنْتِقامِ رَحْمِ نَمُوكُنِه.

^{۳۵} أُو دَ هِيچ رِقْمِ تاوو راضی نَمُوشِه

و هِر قَدْرِ پَيِسِه کَلو اَم کِه بَدِي، قَبُولِ نَمُونِه.

۷^۱ باچِه مِه، توراى مَرِه نِگاهِ کُو

و دِسْتُوراى مَرِه مَحْکَمِ بِيگير.

^۲ اَز اَحْکامِ مِه اِطاعَتِ کُو تا کِه زِنْدِه بُمْنِي؛

تعلیم مره مثل دیدنک چیم خو حفاظت کو.

^۳ اونا ره د ناخونای دست خو بسته کو

و د ورقِ دل خو نوشته کو.

^۴ د حکمت بگی: ”تو خوار مه آستی“

و دانایی ره همدم خو حساب کو،

^۵ تاکه اونا تو ره از خاتون بدکار و از خاتون بیگنه

که تورای نرم-و-چرب موگه، دور نگاه کنه.

^۶ ما از خانه خو توخ کدم

و از کلکین بورو ره دیدم،

^۷ اوخته، د منه آدمای نادو، د مینکل جوانا،

یگ جوان بے عقل ره دیدم،

که او د مَنه کوچه راه رفته

از یگ گوشه سَرَک تیر شده د خَانه امزُو خاتُو رسید.

امو غیت شام د عینِ روز ششتو

و تریکی شاو بود

که یگ خاتُو قد کالای فاحشگری

و نیتِ بد سُون شی میمد.

خاتونِ قوشره گر و سرکش

که پای شی د خَانه گیر نمونه،

گاهی د کوچه ها و گاهی د بازار،

و د هر گوشه مردکو ره گیته مونه،

او امو باچه جوان ره گیر کده ماخ کد

و از بے حیایی دَزُو گُفت:

^{۱۴} ”گوشتِ قُرْبانی تیار آسته،

چراکه ما امروز نذرِ قُرْبانی خُو ره پوره کدیم.

^{۱۵} دَمزی دَلیل دَ خوش اَمَدِ از تُو دَ بورُو اَمَدیم،

و او گل کده اَخِر کار تُو ره پیدا کدم.

^{۱۶} دَ بَسترِ خاو خُو توشکای رنگارنگ

از رَختِ کتانِ مِصری آوار کدیم.

^{۱۷} جاگه خُو ره قد عَطِرِ مَرُو،

عود و سَلِیخه پاش دده خوشبُوی کدیم.

^{۱۸} بیه که تا صُبح عِشق بازی کده

از مُحَبَّتِ یگدیگه خُو لَذت بُبری،

١٩ چراکه شوی مه د خانه نییه

و د یگ سفر دُور رفته.

٢٠ او یگ خلطه نُقره قد خو گِرَفْتَه بُرده

و تا آخِرِ ماه پس نَمییه.

٢١ د ای تَرْتیب او امو جوان ره قد تورای گرم-و-مُلايم خو بازی دَد

و او ره قد گبای لَخْشَم خو مجبور کد.

٢٢ دَمَزُو غَیْت او از پُشت شی ری شد

رقم نَرگاو اَلّی که د کُشتارگاه موره

و رقم آهو وری که بے خبر د بِلَه دام قَدَم مِیَزَنَه،

٢٣ تا غَیْتِیکه تیر د دِل شی بُخوره.

او رقم مُرغاک اَلّی آسته که د وُرغَه موفته

و نَمُوفامه که زندگی شی دَ خطر آسته.

۲۴ پس، آی بچکیچای مه، دز مه گوش بدید

و دَ تورای مه خُوب فکر خُو ره بگیریید:

۲۵ نه ایلید که دل شُمو دَ راه ازو خاتو مایل شُنه؛

نَشنه که او شُمو ره سُون گمراهی بُره،

۲۶ چراکه او کلو مردکو ره خانه خراب کده

و غدر کسا ره دَ تباهی آندخته.

۲۷ خانه ازو رقمِ راهی آسته که طرفِ عالمِ مُرده ها مورِه

و عاقبت دَ خانه مرگ میرسنه.

۸ آیا حکمت کوی نَموکنه

و دانایی آواز خُو ره بِلند نَمونه؟

۲ دَ جایای بِلند، دَ لبِ راه،

دَ مَنه چار راهی ها حکمت ایسته یه؛

۳ دَ نزدیکِ دروازه شار، دَ دانِ درگه شی

حکمت ایسته شُده بِلند چِیغ میزنه:

۴ ”او مردکو، شُمو ره کوی مُونم!

ما بلده پگِ مردم جار میزنم.

۵ او آدمای نادو، هوشیاری پیدا کُنید.

آی نفرای بے عقل، دانایی ره حاصل کُنید.

۶ گبای مَره گوش کُنید، چراکه تورای مه با آرزش-و-کم پيدا آسته

و از لب های مه چیزای خُوب-و-نیک بُر موشه.

۷ دان مه راستی ره بیان مَوکُنه،

مگم لب های مه از بد گُفتو بد موبره.

۸ تمام تورای دان مه صادق-و-راست آسته

و دزو هیچ چیزی کج و کیل وجود ندره.

۹ د آدمای دانا پگ امزی چیزا واضح آسته

و د کسای که علم-و-دانش پیدا کده، سیده-و-ساده.

۱۰ پند-و-نصیحت مره د عوض نقره قبول کنید

و دانایی ره از طلا کده کلو ارزش بدید،

۱۱ چون حکمت از لعل کده قیمت تر آسته

و هیچ چیز ره قد ازو برابر کده نمیتنید.

۱۲ ”ما حکمت آستم و قد هوشیاری یگجای زندگی مونم.“

ما دانایی و بینایی ره پیدا کدیم.

^{۱۳} ترس از خداوند یعنی نفرت دشتو از بدی.

ما از غرور و کبر و از رفتار و گفتار غلط نفرت درم.

^{۱۴} ما صاحب مشوره و کامیابی آستم،

ما دانایی آستم و قوت د دست ازمه یه.

^{۱۵} د زور ازمه پادشاه ها، پادشاهی موکنه

و حکمرانا د عدل-و-انصاف قضاوت مونه.

^{۱۶} د وسیله ازمه رهبر ا حکومت مونه

و آدمای شریف د عدل-و-انصاف قضاوت مونه.

^{۱۷} ما کسای ره دوست درم که اونا مره دوست دشته بشه،

و اونا ی که د جستجوی ازمه آسته، مره پیدا مونه.

۱۸ دَوْلَت، عِزَّت، مالِ دایمی

و کامیابی دَ اِختیارِ ازمه یه.

۱۹ فایده های مه از طِلا کده کم پیدا

و حاصل مه از نُقرِه خالص کده بهتر آسته.

۲۰ ما دَ راهِ راستی-و-عدالت

و دَ راه های اِنصاف قَدَم میلم.

۲۱ و ثُرَوَت ره دَ اُو کسای میدم که مَرِه دوست دَرِه،

و خَزانه ها و گَوْصَنَدُق های ازوا ره پُر مُونم.

۲۲ خُداوند از اوّل، پیش از خِلَقَتِ دُنیا

مَرِه قد خود خُو دَشت.

۲۳ از اَزَل، از اِبْتِدا،

پیش از پيدا شُدونِ دُنیا، ما مُقَرَّر شُدِم.

^{۲۴} پیش ازى که بحر و دریاها دَ وجود بیه،

و پیش ازى که از چشمه ها آو جارى شُنه، ما پيدا شُدِم.

^{۲۵} پیش ازى که کوهها دَ جاي خُو قرار بگيره

و پیش از جور شُدونِ تپه ها، ما پيدا شده بُوِدِم.

^{۲۶} وختیکه خُداوند هنوز زمی و دشت ره آست نکُد

و خاکِ زمی ره جور نکُد،

^{۲۷} غَيتیکه آسمونا ره جاي-د-جاي کد، ما دَ اُونجی بُوِدِم.

وختیکه خُداوند خَطِ اُفقِ ره دَ بله بحر کشيد

^{۲۸} و اُورها ره دَ آسمونا شکل دَد

و چشمه ها ره از چُقُورى زمی جارى کد؛

۲۹ وختیکه خُداوند اندازه دریا ها ره تعیین کد

تاکه آو ها از حدّ خو تجاوز نکنه،

و غَیْتیکه پای سنگِ زمی ره ایشت

۳۰ ما دَ پیش ازو مثلِ یگ اُستا بُوْدُم

و روزانه یگ مَنبع خوشی بلده شی بُوْدُم

و دَ حُضور شی همیشه خوشحالی مُوکدُم.

۳۱ خوشی ازمه دَ باره ازی دُنیا بُود

و ما از دیدونِ بنی آدم لِذت بُرْدُم.

۳۲ و آلی ای بچکِیچای مه، دَز مه گوش بیدید:

نیک دَ بختِ کسای که از راهِ از مه پیروی کُنه.

۳۳ نصیحتِ مره گوش کده هوشیار بشید

و اُو ره رد نَكُنید.

نیک د بختِ امزو نفرِ که دز مه گوش بديه ^{۳۴}

و هر روز چیم شی د درگه مه بشه،

د لب چارچیو درگه مه انتظار مَره بکشه.

چون هر کسی که مَره پیدا کُنه، زندگی ره پیدا مونه ^{۳۵}

و اُو رضایتِ خداوند ره حاصل مونه.

مگم کسی که مَره از دست میدیه، اُو د جان خُو نقصان میرسنه ^{۳۶}

و اُونای که از مه نَفرتِ دَره، اونا مرگ ره دوست دَره.”

۹ حکمت قصر خُو ره جور کده

و هفت ستون شی ره تراش کده.

۲ اُو مالای خُو ره حلال کده و نان تیار کده

و قد ازوقتی شرابِ انگور ام تهیه کده.

اُو دسترخون خُو ره آوار کده

۳ و کنیزای خُو ره ربی کده

تا که از بلند ترین جای های شار مردم ره گوی کُنه:

۴ ”کسای که نادو آسته اینجی بیه.“

حکمت بلده مردم کم عقل موگه که،

۵ ”بیید، از نانی که تیار کدیم، بخورید

و از شرابِ انگور که گت کدیم، وچی کُنید.

۶ نادانی ره ایله کُنید و زنده بُمَنید

و مُستَقیم دَ راهِ عقل-و-دانایی بورید.

٧ هر کسی که آدم ریشخندگر ره ملامت کُنه، او خود ره رسوا مونه،

و هر کسی که یگ آدم بدکار ره سرزنش کُنه، او بلده خود شی عیب حساب
مُوشه.

٨ آدم ریشخندگر ره سرزنش نکو، چون او از تو بد موبره.

آدم دانا ره سرزنش بُکو و او تو ره دوست میدنه.

٩ شخص دانا ره نصیحت کو و او داناتر مُوشه؛

آدم صادق ره تعلیم بدی، او علم شی زیاد مُوشه.

١٠ شروع حکمت ترس از خداوند آسته،

شناخت خدای پاک، دانایی حساب مُوشه،

١١ ”چون د واسطه ازمه، یعنی حکمت، طول عمر تو دراز مُوشه

و سال های زندگی تو کلوتر.

۱۲ اګه حکیم و دانا آستی، فایده شی ره بلده خود خو میگیری

و اګه حکمت ره ریشخند کُنی، نقص شی ره خود تو باید برداشت کنی.

۱۳ خاتون بے عقل، قوشره گر آسته،

او نادو آسته و هیچ چیز ره نموفامه.

۱۴ او د درګه خانه خو،

یا د یګ چوکی د یګو بلندی شار میشیننه

۱۵ و آدمای ره که از اونجی تیر موشه،

امو کسای ره که د راه خودون خو ری آسته، کوی مونه:

۱۶ ”کسی که نادو آسته اینجی بیه!“

و او د مردم کم عقل موګه:

۱۷ ”او دزی کده شیرین آسته

و نانِ که تاشکی خورده مُوشه، کَلو مَزِه‌داره.

^{۱۸} مگم اونا پي نَمُوبَره که خانه اَزو جای مُردا يه

و عاقبتِ هر کسی ره که دعوتِ کده، دَ تاه‌تَرينِ عالمِ مُردا.

۱۰ • مَثَل‌های سُلیمان.

باچه حکيم-و-دانا آتِه خُو ره خوش مُونه،

مگم باچه ابله-و-بے عقل باعِثِ غَم-و-غُصّه اِبِه خُو مُوشه.

^۲ مال-و-دَوْلَتی که از راهِ خرابِ دَ دستِ اَمَدِه بَشه فايده نَدره،

مگم نيکی-و-صداقتِ ميِتنه که آدمِ ره از دَمِ مَرگِ نِجاتِ بَدِيه.

^۳ خُداوندِ آدمِ نيک-و-صَادِقِ ره گُشنه نَميله،

ليکِن خاهِشِ نَفْسِ بَدکارا ره باطلِ مُونه.

۴ دِستای آدَمِ تُمبِلِ بَاعِثِ غَرِيبِی اَزُو مُوشِه،

لِیکن دِستای آدَمِ زَحْمَتِ کَش اُو رِه دَوْلَتَمَنْدِ مُونِه.

۵ کَسِی کِه دَ تَایسْتُو حَاصِلَاتِ خُو رِه جَمِ مُونِه بَاچِه هُوشِیَارِ اَسْتِه،

مِگَم کَسِی کِه دَ فَصْلِ دِرُو خَاوِ مُونِه آدَمِ بَی نَنگِ اَسْتِه.

۶ دَ سِرِ آدَمِ صَادِقِ بَرکَتِ اَسْتِه،

مِگَم دَانِ بَدکارا سِتَمِ رِه پُوْٹِ مُونِه.

۷ یَادِ کَدُونِ آدَمِ نِیْکُوکارِ بَلَدِه دِیْگَرُو یِگِ بَرکَتِ اَسْتِه

مِگَم نَامِ بَدکارا مِثْلِ یِگِ چِیزِی گَنْدِه شُدِه اَز بَیْنِ مَوْرِه.

۸ آدَمِ دَانِسْتِه اِحکَامِ رِه قَبُولِ مُونِه

مِگَم جَاهِلِ کَلوگوِی تَبَاهِ مُوشِه.

۹ اُو کَسِی کِه دَ رَاسْتِی پَای مِیلِه، دَ اَمْنِ-و-سُکُونِ زَنْدَگیِ مُونِه،

مگم آدمی که دَ راهِ کجِ موره دَ آخِرِ بَرَمَلا مُوشه.

^{۱۰} کسی که چشمک میزنه سَبَبِ غَمِ آسته،

مگم جاهلِ کلوگوی تَباهِ مُوشه.

^{۱۱} دانِ نفرِ نیکِ مِثْلِ چِشمِه حِیاتِ آسته،

مگم دانِ بَدکارا سِتَمِ ره پُوتِ مُونه.

^{۱۲} کینه-و-نَفَرَتِ باعِثِ جَنگِ-و-جَنجالِ مُوشه،

مگم مُحَبَّتِ هر قِسمِ خُطَا ره پُوشِ مُونه.

^{۱۳} از لبِ آدَمِ دانا حِکمتِ پَیدا مُوشه،

لیکنِ شَخِصِ بے عَقَلِ چِیوِ بے عَقَلِی خُو ره دَ پُشتِ خُو مُوخوره.

^{۱۴} آدَمایِ دانا، عِلْمِ ره دَ خَیره مُونه،

مگم دانِ آدَمِ جَاهِلِ فُوراً تَباهِی مِیره.

۱۵ دارایی دولت‌مندا بلده شی یگ قلعه محکم آسته،

مگم ناداری بلده فقیرا باعث تباهی موشه.

۱۶ مُزِدِ آدَمِ نیک-و-صَادِقِ باعثِ زندگی شی موشه،

مگم عایدِ آدَمِ بدکار باعث موشه که او گناه کنه.

۱۷ کسی که نصیحت ره قبول مونه او د راه حیات قدم میله،

مگم کسی که سرزنش ره رد مکنه، او گمراه موشه.

۱۸ کسی که کینه-و-نفرت ره تاشه مونه، دروغگوی آسته

و کسی که تهمت ناحق ره تیت مونه ابله یه.

۱۹ کلوگویی خالی از گناه نییه،

لیکن هوشیار او کسی آسته که دان خو ره میگیره.

۲۰ زبونِ آدَمِ صادق نقره آلی خالص آسته،

مگم دِلِ آدَمِ بَد، کم آرِزِشَه.

^{۲۱} توره دانِ آدَمِ صَادِقِ بَلَدِه غَدْرِ مَرْدُمِ فَايِدِه مِيرَسَنه،

مگم آدَمای جَاهِلِ از کم عَقْلِي خُو مُومَرِه.

^{۲۲} بَرَكْتِ خُداوندِ اِنسانِ رِه دَوْلَتَمَنَدِ مُونِه،

و رَنج-و-زَحْمَتِ دَزْشِي نَمِيرَسَنه.

^{۲۳} آدَمِ اَبَلِه از عَمَلِ بَدِ لِدَتِ مُوبَرِه،

مگم آدَمِ دانا از حِكْمَت-و-دانايبی لِدَتِ مُوبَرِه.

^{۲۴} آدَمای بَدکارِ دُچارِ بَلایِ مُوشِه که از شِي مِيَتْرَسَه،

مگم آدَمای نِيک-و-صَادِقِ دَ آرزوی خُو مِيرَسَه.

^{۲۵} وختِيکِه طوفانِ مِييه، آدَمِ بَدکارِ سَرِپَلُوکِ موره،

لِيکِن بُنِيادِ آدَمِ نِيکِ تا اَبَدِ باقی مُومَنه.

۲۶ رقمی که تُرشی دَ سِرِ دَنَدونا و دُود دَ سِرِ چِیما تائِیرِ بَدِ دَرِه،

اُمُو رقمِ آدَمِ تُمبِلِ ام، دَ سِرِ کسای که اُو ره رِبِی کده، تائِیرِ بَدِ دَرِه.

۲۷ ترس از خُداوند عُمَرِ اِنسان ره دِرَاز مُونه،

مگم عُمَرِ بَدکارا کوتاه موشه.

۲۸ اُمیدِ آدَمای نیک بَلدِه ازوا خوشی میره،

مگم اِنتِظارِ بَدکارا هِیچ موشه.

۲۹ راهِ خُداوند بَلدِه آدَمِ پاک-و-بِے عِیبِ مِثِلِ یگِ قَلعِه محکم اَسْتِه،

مگم اُو بَدکارا ره نَابُود مُونه.

۳۰ آدَمِ نیک-و-صَادِقِ هِرگِز از جای خُوبِے جای نَمُوشه،

لِیکِن بَدکارا دَ زَمی جای-دَ-جای نَمُومَنه.

۳۱ از دانِ آدَمِ نیک حِکمت-و-دانایی بُر موشه،

مگم زیون زشت از بیخ خو کنده موشه.

^{۳۲} لب های آدم نیک میدنه که کدم چیز خوب آسته،

مگم دان بدکارا د گبای زشت عادت د ره.

۱ ۱ از ترازوی غلط، خداوند بد موبره،

مگم او وزن برابر ره دوست د ره.

^۲ د جای که کبر وجود د ره شرمندگی ام آسته،

لیکن حکمت-و-دانایی نصیب آدم خاکسار موشه.

^۳ صداقت آدمای نیک اونا ره رهنمایی مونه،

مگم فریب بدکارا اونا ره تباه مونه.

^۴ مال-و-دولت د روز قیامت بلده انسان فایده ندره،

مگم صداقت-و-عدالت اُو ره از مرگ نجات میدیه.

۵ صداقتِ آدمِ نیک-و-بے عیب، راهِ شی ره سیده مونه،

مگم آدمِ بدکار از خاطرِ بدکاری خو چپه موشه.

۶ صداقتِ آدمای نیک اونا ره نجات میدیه،

لیکن آدمای فریبکار دَ دامِ هوس های خو گرفتار موشه.

۷ آدمِ بدکار وختیکه مومره، امید شی از بین موره،

و توقعِ قدرتِ مندا باطل موشه.

۸ آدمِ نیک از سختی-و-مشکلات خلاص موشه،

مگم آدمِ بدکار گرفتارِ ازوا موشه.

۹ آدمِ خدا ناشناس قد توره بد خو همسایه خو ره تباه مونه،

مگم آدمای صادق از دانایی خو نجات پیدا مونه.

۱۰ از کامیابی آدمای عادل، تمام شار خوشی مونه،

و از مردونِ آدمای شریر، مردم از خوشحالی چیغ میزنه.

۱۱ از برکتِ مردمِ راستکار، شار ترقی کده باله موره،

مگم از توره بدکارا شار بیرو موشه.

۱۲ آدم بے عقل همسایه خو ره حقیر حساب مونه،

مگم آدم دانا زبون خو ره میگیره.

۱۳ آدم چغل رازِ دیگر و ره افشا کده موره،

مگم آدم بااعتبار راز ره د دل خو نگاه مونه.

۱۴ د جای که رهبری-و-مشوره موجود نبشه، مردم سقوط مونه،

مگم مشوره دهنده که کلو بشه، پیروزی-و-سلامتی پیدا موشه.

۱۵ کسی که بلده آدم ناشناس ضامن شنه، حتماً نقصان مینگره

و کسی که ضمانتِ کسی ره نكُنه، اُو محفوظ مومنه.

^{۱۶} خاتونِ مهربو صاحبِ عزت-و-احترام موشه،

مگم آدمای زورثو دارایی ره حاصل مونه.

^{۱۷} آدمِ مهربو دَ خود خُو فایده میرسنه،

مگم آدمِ ظالمِ دَ جان خُو ضرر.

^{۱۸} آدمِ شریر مُزدِ فریبنده-و-باطل ره حاصل مونه،

لیکن آدمی که نیکی ره تیت مونه، اُو اجرِ خوبی خُو ره مینگره.

^{۱۹} رقمی که نیکی-و-صداقت انسان ره طرفِ زندگی موبره،

امو رقم هر کسی که از بدی پیروی کنه اُو سون طرفِ مرگِ زیی آسته.

^{۲۰} خداوند از آدمای کجرو-و-بدنیتِ نفرتِ دره،

مگم از آدمای نیگوکار خوش-و-راضی آسته.

٢١ باور کُو که آدمِ بدکار جزا مینگره،

لیکن اولاده آدمای راستکار از جزا نجات پیدا مونه.

٢٢ حلقه طَلایی د بینی خوک

و نوربندی د خاتونِ بے سلیقه، بے معنی یه.

٢٣ آرزوی آدمای نیک اونا ره د خوشبختی میرسنه،

مگم غَضَبِ خُدا اُمیدِ بدکارا ره نابود مونه.

٢٤ کسی آسته که سخاوتمندانه میدیه و او کلوتر حاصل موكنه،

و کس دیگه آسته که پگ شی ره بلده خود خو نِگاه مونه، و له باز ام محتاج

موشه.

٢٥ آدمِ سخی دولتَمند موشه،

و کسی که دیگرو ره سیر او کنه، خود شی ام سیر او موشه.

^{۲۶} کسی که غلّه ره بلده سُود نِگاه مُونه، مردُم اُو ره نالت مُونه،

مگم بَرکت دَ بِلّه کسی آسته که غلّه ره سَودا مُونه.

^{۲۷} کسی که دَ جُسْتُجوی نیکی بَشه، اُو رضایتِ خُدا و بَنده ره حاصل مُونه،

لیکن آدمی که دَ پُشتِ بَلا میگرده، بَلا دَ سر شی مییه.

^{۲۸} کسی که دَ دارایی خُو تکیه مُونه، اُو ناکام مُوشه،

مگم مردُم راستکارِ مِثلِ بَلگِ دِرختِ اَلّی سَوز مُونه.

^{۲۹} آدمی که خانواده خُو ره دَ رَنج-و-زَحمت میندزه، حاصلِ از اُو شخص باد آسته،

و آدمِ جاهِلِ نوکرِ آدمِ دانا مُوشه.

^{۳۰} ثَمَرِ آدمِ نیکِ مِثلِ دِرختِ حَیاتِ آسته،

و کسی که جانِ دِیگرو ره دَ راهِ راست کش مُونه، اُو دانا یه.

^{۳۱} اگه آدمِ صادقِ اَجْر خُو ره دَ ای دُنیا مینگره،

پس آدم بدکار و گناه‌کار چیس کلوتر جزا مینگره!

۱۲ کسی که پند-و-نصیحت ره دوست دشته بشه دانایی ره ام دوست دره،

و کسی که از اصلاح شدو نفرت دشته بشه، او به عقل آسته.

۲ آدم نیک رضای خداوند ره حاصل مونه،

مگم کسی که نقشه بد میکشه، خداوند او ره محکوم مونه.

۳ انسان از بدی-و-شرارت استوار نموشه،

مگم ریشه آدم صادق هرگز کنده نموشه.

۴ خاتون خوب تاج سر شوی خو آسته،

مگم خاتون به حیا، رقم شاربیدگی د استغونای شوی خو آسته.

۵ فکرای آدمای نیک راست-و-دُرست آسته،

مگم مشوره های مردمِ شریر پُر از فریب-و-نیرنگ.

تورای آدمای بدکار باعثِ خون ریزی موشه،

مگم نقلِ راستکارا باعثِ نجات.

بدکارا سرنگون شده از بین موره،

لیکن خانه آدمای نیک پایدار مومنه.

انسان د اندازه هوشیاری خو صفت موشه،

مگم کسی که فکر شی کج آسته، شرمنده موشه.

بهنتر آسته که یگ نفر حقیر-و-فقیر معلوم شنه، ولے نوکر دشته بشه

نسبت دزی که خود ره کته نشو بدیه و نان خوردون خو ره ام ندشته بشه.

آدم عادل د فکر جان حیوان خو آسته،

مگم آدمای شریر حتی رحم کدون شی ام ظلم آسته.

۱۱ کسی که دَ زمین خُو کِشت-و-کار مُوکنه، اُو از نان سیر مُوشه،

مگم کسی که دَ پُشتِ چیزای بے فایده میگرده، آدم بے عقل آسته.

۱۲ شخصِ بدکار چیم شی دَ وُلجِه مردُم شریر مندِه،

لیکن ریشِه آدمای صادق پُر ثمر آسته.

۱۳ آدمِ خراب دَ دامِ بدگویی خُو گرفتار مُوشه،

مگم آدمِ صادق از مُصیبتِ نجات پیدا مُونه.

۱۴ انسان از نتیجه توره خُو خُوبی مینگره

و دستای زحمت کشِ انسان دَز شی فایده میرسنه.

۱۵ راهِ آدمِ جاهل دَ نظرِ خود شی دُرست آسته،

مگم آدمِ دانا دَ نصیحتِ دیگر و گوش میدیه.

۱۶ قارِ آدمِ جاهل یگ دم معلوم مُوشه،

مگم آدم هوشیار توهین-و-تحقیر ره نادیده میگیره.

^{۱۷} شاهد راستگوی صداقت ره ظاهر مونه،

مگم شاهد دروغگوی فریب ره.

^{۱۸} تورای بعضی کسا مثل ضربه شمشیر آسته،

مگم زیون آدمای دانا شفابخش.

^{۱۹} توره لب های راستگوی تا ابد پایدار مومنه،

مگم زیون دروغگوی فقط یگ لحظه عمر دره.

^{۲۰} فکر آدمای منافق پُر از چال-و-نیرنگ آسته،

مگم کسای که بلده صلح-و-آرامش مشوره میدیه، خوشی مینگره.

^{۲۱} د آدمای صادق هیچ بدی نمیرسه،

لیکن بدکارا پُر از جنجال-و-مشکلات آسته.

۲۲ خُداوند از آدمای دروغگوی بد مُویره،

مگم از شخصِ نیکوکار راضی آسته.

۲۳ آدمِ هوشیار دانش خُو ره آشکار نمونه،

مگم دلِ آدمای ابله جهالتِ ازوا ره معلومدار مُونه.

۲۴ دِستِ زحمتکش، انسان ره حاکم جور مُونه،

مگم ثمبلی او ره د نوکری میندزه.

۲۵ غَم-و-غُصّه، دلِ انسان ره میده مُونه،

مگم توره خُوب-و-نرم او ره خوشحال مُونه.

۲۶ آدمِ نیک د دوست خُو هِدایت میدیه،

مگم بدکارا مردُم ره طرفِ گمراهی مُویره.

۲۷ آدمِ سُست حتی شکار کدگی خُو ره کباب نموکنه،

مگم کوشش-و-تلاش بلده انسان گنج قيمت بای آسته.

^{۲۸} راه نیکی-و-صداقت، راه زندگی آسته

که د مسير ازو مرگ وجود ندره.

۱۳ باچه هوشیار نصيحت آته خو ره ميشنوه،

مگم آدم لوډه سرزنيش ره قبول نمونه.

^۲ از ثمر دان خو انسان فايده ميگيره،

مگم آرزوی خيانتکارا ظلم کدو آسته.

^۳ شخصی که زيون خو ره نگاه کنه جان خو ره حفظ مونه،

مگم کسی که لب های خو ره ناسنجيده واز کنه تباه موشه.

^۴ آدم خاوشيله آرزو مونه، و له چیزی حاصل نمونه،

مگم آدم زحمتکش خوب سیر موشه.

^۵ شخص نیک از دروغ گفتو بد موبره،

مگم آدم بدکار شرمنده و رسوا موشه.

^۶ صداقت، کسای ره که د راه راست سم آسته، حفاظت مونه،

مگم گناه، آدم گناه کار ره از بین موبره.

^۷ یگو کس خود ره دولت مند نشو میدیه، مگم د حقیقت هیچ چیز ندره،

ولے یگو کس دیگه خود ره غریب نشو میدیه، مگم مال-و-دولت کلو دره.

^۸ ثروت انسان میتنه جان شی ره از خطر نجات بدیه،

مگم آدم غریب از کس اخطار-و-تهدید نمیشنوه.

^۹ چراغ آدمای نیک روشویه،

مگم چراغ بدکارا گل موشه.

۱۰ مغروری فقط نزاع-و-جنجال ره پیدا مونه،

لیکن شخصی که نصیحت ره قبول مونه دانا یه.

۱۱ مال-و-دولتی که از راه غلط پیدا شنه زود از دست موره،

مگم نفری که د زحمت-و-کوشش جَم کنه، دارایی شی کلو شده موره.

۱۲ امید دیر رس دل انسان ره میده مونه،

مگم پوره شدون یگ آرزو، بلده انسان مثل درخت حیات تازگی موبخشه.

۱۳ کسی که پند-و-نصیحت ره حقیر حساب مونه، خود ره د مشکلات میندزه،

مگم کسی که د حکم خدا احترام دره، اجر خور ره میگیره.

۱۴ تعلیم آدم دانا چشمه حیات آسته

و انسان ره از دام های مرگ نجات میدیه.

۱۵ عقل-و-هوش خوب بلده انسان احترام د وجود میره

مگم راهِ خیانتِ کارا باعثِ تباهی خودون شی مُوشه.

^{۱۶} آدمِ هوشیار د هر کار سنجش کده عمل مُونه،

لیکن آدمِ بے عقل جهالتِ خو ره ظاهر مُونه.

^{۱۷} قاصدِ بد د بلا گرفتار مُوشه،

مگم قاصدِ خوب باعثِ شفا مُوشه.

^{۱۸} فقر و شرمندگی د بله کسی مییه که نصیحت ره رد مُونه،

مگم کسی که سرزنش ره قبول مُونه قابلِ احترام آسته.

^{۱۹} آرزوی پوره شده د جانِ انسان شیرینی میدیه،

لیکن دست کشیدو از کارِ بد د نظرِ شخصِ ابله زشت معلوم مُوشه.

^{۲۰} کسی که قد مردمای دانا بشینه دانا مُوشه،

مگم اندیوالی قد آدمای بے عقل ضررِ دره.

۲۱ بلا دامونگير گناهکارا موشه،

مگم کامیابی نصیب آدمای نیک-و-صادق.

۲۲ آدم صالح حتی د نوسه های خو میراث میله،

مگم مال-و-دولت گناهکارا بلده آدمای نیک ذخیره موشه.

۲۳ زمين آدم فقير کلو حاصل میدیه،

مگم از بے انصافی حاصل ازو چور موشه.

۲۴ کسی که چوب اصلاح ره از باچه خو دریغ مونه

او از باچه خو نفرت دره،

مگم کسی که اولاد خو ره دوست دره،

او د فکر اصلاح کدون شی آسته.

۲۵ آدم نیک از خوراکی که دره موخوره و سیر موشه،

لیکن کوره آدم بدکار گُشنه مومنه.

۱۲ خاتون هوشیار خانه خو ره آباد مونه،

مگم خاتون جاهل او ره قد دستای خود خو خراب مونه.

۲ کسی که د راستی قدم باله مونه، او از خداوند ترس موخوره،

لیکن کسی که د راه کج موره، او د خداوند بے احترامی مونه.

۳ توره که از دان آدم جاهل بر موشه، بلده پشت ازو یگ چوب جور موشه،

مگم تورای آدم دانا او ره حفاظت مونه.

۴ اگه گاو د گاوخانه نبشه، آخور صاف مومنه،

مگم از زور گاو آسته که حاصل کلو موشه.

۵ شاهد راستگوی دروغ نموگه،

مگم شاهدِ دروغگوی توره دروغ مُوگه.

آدم لَوډه دَ جُسْتَجوی حِکمت آسته، مگم پيدا نَمیتنه،

دَ حالیکه بلده آدم دانا پيدا کدون حِکمت آسویه.

از آدم بے عقل دُوری کُو،

چون از لب های ازو علم-و-دانش پيدا نَموشه.

حِکمتِ آدم هوشیار اینی آسته که راه خوره درک مُوکنه،

مگم جهالتِ مردُم بے عقل اونا ره بازی دده گمراه مُونه.

آدمای جاهل دَ سر قُربانی ریشخندی مُونه،

مگم مردُم راستکار رضامندی خُدا ره حاصل مُونه.

تلخی انسان تنها دَ دلِ خود شی روش آسته

و خوشی انسان ام تنها دَ خود شی معلومه.

۱۱ خانہ بدکارا چپہ مُوشہ،

لیکن خیمہ آدمای راستکار آباد مُومنه.

۱۲ یگو راه آسته که دَ نظرِ اِنسانِ راست معلوم مُوشه،

مگم عاقبتِ ازو راه، مرگ آسته.

۱۳ حتی دَ غیتِ خندیدو امکانِ دره که دلِ اِنسانِ غمگین بشه،

مگم وختیکه خنده خلاص مُوشه، غم دَ جای خُو باقی مُومنه.

۱۴ آدمی که گمراه مُوشه نتیجه گمراهی خُو ره مینگره،

ولے آدمِ خوب اجرِ خوبی خُو ره مینگره.

۱۵ آدمِ ساده دل هر توره ره باور مُوکنه،

لیکن آدمِ هوشیار قَدَم های خُو ره سنجیده باله مُونه.

۱۶ آدمِ دانا احتیاطِ مُونه و از بدی دُوری مُونه،

مگم آدم بے عقل از رُوی غرُور خُو بے پِروایی مُوکنه.

^{۱۷} آدم تَندخوی کارای جاهلانه مُونه،

و از آدم دَسیسه‌گر مردُم نَفرت دَره.

^{۱۸} جهالت نصیبِ مردُم نادو آسته،

لیکن علم-و-معرفَتِ مثلِ تاجِ دَ سرِ آدمای هُوشیار.

^{۱۹} بدکارا عاقبتِ دَ آدمای نیکِ احترام مُونه،

و شریرا آخرِ رفته دَ دَمِ درگه های آدمای نیک-و-صادقِ سرِ خَم مُونه.

^{۲۰} از آدمِ مُفلسِ حتیِ همسایه شی ام نَفرت دَره،

مگم دَوْلتمند دوستای کَلو دَره.

^{۲۱} کسی که همسایه خُو ره حَقیرِ حسابِ کُنه، گُناه‌کار آسته،

لیکن نیکِ دَ بَخْتِ کسی که دَ غریبا رَحْمِ دَشته بَشه.

۲۲ آیا کسای که نقشه های بد د دل خو میکشه، گمراه نموشه؟

لیکن کسای که نیت خوب داشته بشه، رحمت و وفاداری مینگره.

۲۳ از هر زحمت فایده مینگری،

مگم تورای بے فایده باعث ناداری موشه.

۲۴ مال-و-دولت آدمای دانا تاج سر شی آسته،

مگم نشانی آدمای بے عقل جهالت شی.

۲۵ شاهد راستگوی جان مردم ره نجات میدیه،

مگم شاهد دروغگوی د مردم خیانت مونه.

۲۶ ترس از خداوند بلده یگ آدم تکیه گاه محکم آسته

و بلده اولادای شی ام یگ پناه گاه.

۲۷ ترس از خداوند چشمه حیات آسته

که انسان ره از چنگِ مرگ دُور نگاه مونه.

^{۲۸} بزرگی پادشاه از کلو بودونِ مردم آسته،

مگم بدونِ رعیت یگ پادشاه نابود موشه.

^{۲۹} کسی که زود قار نشنه آدم هوشیار آسته،

مگم آدم تندخوی جهالت خو ره نشو میدیه.

^{۳۰} دل آرام دَ زندگی جان موبخشه

مگم کینه دل باعثِ شاربِدگی استغونا موشه.

^{۳۱} کسی که دَ غریب ظلم موكنه دَ حقیقت دَ پیدا کُننده ازو توهین مونه،

و کسی که دَ آدمِ مفلسِ مهربانی کُنه خُدا ره احترام مونه.

^{۳۲} بدکار از خاطرِ بدی خو سرنگون موشه،

لیکن آدم نیک حتی که بمره یگ پناهگاه بلده خو دره.

آدمای فامیده حکمت ره دِ دلِ خُونِ گاهِ مونه،^{۳۳}

حتیٰ آدمای ابله ام ای ره موفامه.

نیکی-و-صداقت یگِ مِلَّتِ ره سرپلند مونه،^{۳۴}

لیکن گناه یگِ قومِ باعِثِ رسوایی شی موشه.

پادشاه از خادمِ هوشیار خوش شی مییه،^{۳۵}

ولے کسی که کارای شرم آور مونه، دِ قار-و-غَضَبِ شی گرفتار موشه.

۱۵ جوابِ مُلایمِ قار-و-غَضَبِ ره تا میشته،

مگم توره سخت خشمِ انسان ره کلو مونه.

زبونِ آدمِ دانا علم-و-معرفَتِ ره قابلِ قبولِ جور مونه،^۲

مگم از دانِ آدمای جاهلِ حماقتِ بُر موشه.

تمامِ جای ها دَ پیشِ چیمِ خُداوندِ آسته^۳

و او مردُمِ خُوب و بد ره تَشخِیصِ مُونه.

زیونی که سلامتی دَ وجودِ میره، مِثلِ یگِ درختِ حیاتِ آسته.^۴

مگم زیونِ فریبکارِ روحِ انسانِ ره میده مُونه.

آدمِ جاهلِ نصیحتِ آته خُو ره خارِ حسابِ مُونه،^۵

لیکنِ شخصِ هوشیارِ پند-و-سرزنشِ ره قبولِ مُونه.

دَ خانهِ آدمِ نیکِ مال-و-دولتِ کلو آسته،^۶

لیکنِ عایدِ شخصِ بدِ زحمت-و-جنجالِ دَز شی پیدا مُونه.

لبِ هایِ آدمایِ داناِ علم-و-معرفتِ ره تیتِ مُونه،^۷

مگم دلِ آدمایِ بے عقلِ اُطورِ نییه.

خُداوندِ از قُربانیِ بدکارا نَفرتِ دَره،^۸

لیکن از دُعای مردُمای نیک خوش شی میبیه.

^۹ خُداوند از راه-و-طریقِ آدمِ بدکار بد مُوبره،

مگم اُو پیروِ راستی ره دوست دَره.

^{۱۰} کسی که راهِ راست ره ایله کنه، جزای سخت دَ اِنْتَظار شی آسته

و کسی که از اِصلاح شُدو نَفَرَت دَشْتَه بَشَه، اُو مُومَره.

^{۱۱} اگه دوزخ و عالمِ مُردا دَ نظرِ خُداوند بَرَمَلا یه،

پس دِلِ اِنسان چِیقِس کَلوَتَر دَزُو معلُومدار آسته.

^{۱۲} آدمِ لَوڈَه سرزَنش-و-تَنبیه ره خوش نَدَره

و پیشِ آدمای دانا نَموره.

^{۱۳} دِلِ خوش، چِهَره ره خوشحال مُونه،

مگم غَم-و-عُصَه دِلِ رُوحِ اِنسان ره پُژمُردَه.

۱۴ دِلِ آدَمِ دَانَا دَ تَلَاشِ دَانَايِي آسْتَه،

مگم دانِ آدمای بے عقل خود ره از جهالت سیر مونه.

۱۵ تمامِ روز های زندگی مردُمِ بَدَبَخْتِ سراسر پُر از جنجال آسته،

مگم دِلِ خوش، زندگی شی مثلِ مهمانی دایمی آلی آسته.

۱۶ مال-و-دَوْلَتِ کمِ قد ترسِ خُداوندِ بهتر آسته

نِسَبَتِ دَ دارایی کلونی که قد جنجال-و-تَشْوِیْشِ یگجای بشه.

۱۷ نان-و-پِیازِ دَ جای که مُحَبَّتِ بشه بهتر آسته

نِسَبَتِ دَ گوشتِ گاو که قد نَفَرَتِ قتی بشه.

۱۸ آدَمِ تَنْدَخُوِي جَنْجَالِ پِیْدَا مُوَكْنَه،

مگم آدمِ باصبر-و-حَوْصِلَه جَنْجَالِ ره قُوِي مونه.

۱۹ راهِ آدَمِ سُسْتِ قَدْ خَارِ پُوشَنْدَه یَه،

مگم راه دُرستکارا آوار آسته.

۲۰ باچه دانا آته خو ره خوشحال مونه،

مگم آدم بے عقل آبه خو ره پوزخند میزنه.

۲۱ آدم کم عقل از لوډه گی خوشی حاصل مونه،

لیکن آدم فامیده د راه راست قَدَم میله.

۲۲ نقشه که بدون مشوره کشیده موشه ناکام مومنه،

لیکن مشاورای کلو باعث کامیابی موشه.

۲۳ انسان وختیکه جواب خوب میدیه ازو لذت موبره،

و توره که د جای شی گفته شنه، چیقس خوب آسته!

۲۴ راه حیات، آدم دانا ره سون باله موبره

و نميله که او د عالم مُردا بوره.

۲۵ خُداوند خانه آدمای مغرور ره از بین موبره،

لیکن پلوان زمین خاتون بیوه ره ثابت نگاه مونه.

۲۶ خُداوند از نقشه های بد نفرت دَره،

لیکن از توره های پاک-و-خالص خوش شی مییه.

۲۷ کسی که د پُشت فایده ناحق میگرده د خانواده خو نقص میرسنه،

مگم کسی که از رشوت بد شی مییه، عمر ازو دراز موشه.

۲۸ آدم نیک-و-صادق پیش از جواب ددو فکر مونه،

لیکن از دان بدکارا چیزای خراب بر موشه.

۲۹ خُداوند از بدکارا دُوری مونه،

لیکن او دُعای آدمای نیک-و-صادق ره گوش مونه.

۳۰ نور چیما دل ره خوش مونه،

و خَیْرٍ خَوشِ اسْتُغَوْنَا رَه تَازَه و سَالِمِ نِگَاه مُونَه.

^{۳۱} کَسی کِه سِرزَنِشِ زِنْدَگِی بَخَش رَه قَبُول کُنَه،

از جُمْلَه آدَمای دانا حِساب مُوشَه.

^{۳۲} کَسی کِه پَند-و-نَصِیحَت رَه رَد مُونَه،

أُو دَ جَانِ خُود خُو رِیْشَخَنَدِی مُونَه،

لِیْکِن کَسی کِه سِرزَنِشِ رَه قَبُول مُو کُنَه

دِلِ اَزُو دانا مُوشَه.

^{۳۳} تَرَسِ خُداوند دَ اِنسان حِکْمَت یاد مِیْدِیَه،

و فِرَوْتَنِی، عِزَّت و اِحْتِرام رَه دَ وُجُود مِیْرَه.

۱۶ اَنْدِیْشَه ها-و-خِیالاتِ دِلِ اِنسان مَرْبُوط دَ خُود شی مُوشَه،

مگم نتیجه آخري از جانبِ خداوند آسته.

تمام راه های انسان دَ نظرِ خود شی پاک آسته،

لیکن نیتِ های شی دَ خداوند معلومه.

کارای خو ره دَ خداوند تسلیم کو

و نقشه های تو کامیاب موشه.

خداوند هر چیز ره بلده مقصد خو خلق کده،

و امی رقم آدم بدکار ره ام بلده روز جزا.

خداوند از آدمای مغرور بد موبره،

و یقیناً اونا بی جزا نمومنه.

دَ وسیله رحمت و راستی گناه بخشیده موشه،

و ترسِ خداوند انسان ره از بدی دور نگاه مونه.

۷ وختیکه خُداوند از یگ نفر راضی بَشه،

حتیٰ دُشمنای شی ام قد شی صلح-و-آشتی مونه.

۸ مال کم که از راه صداقت-و-انصاف پیدا شده بَشه بهتر آسته

نسبت د عاید کلون که از راه بی انصافی پیدا شده بَشه.

۹ انسان راه های خوره خود شی د دل خو میسنجه،

مگم تنها خُداوند آسته که قدمای شی ره اُستوار نگاه مونه.

۱۰ امر پادشاه رقم و حی الھی وری آسته

و دان شی د قضاوت کدو نباید اشتباه کنه.

۱۱ ترازو و سنگای دُرست مربوط د خُداوند آسته

و پگ سنگای خلطه کار ازویه.

۱۲ عمل بد د نظر پادشاه ها زشت معلوم موشه،

چراکه تختِ پادشاهی شی تَوَسُّطِ عدالتِ اُسْتوارِ اَسْتَه.

^{۱۳} پادشاه از زیونِ نیک-و-صادقِ خوش شی مییہ

و آدمِ راستگوی ره دوستِ دَره.

^{۱۴} غَضَبِ پادشاهِ مِثْلِ قاصِدِ مَرگِ اَسْتَه،

لیکنِ آدمِ دانا قار شی ره تاهِ مِیْشَنَه.

^{۱۵} دَ نُورِ رُویِ پادشاهِ زندگیِ اَسْتَه،

و رضایتِ ازوِ مِثْلِ اُورِ بهارِ اَلّیِ یَه که بارانِ رَحمتِ میره.

^{۱۶} حاصلِ کدوِنِ حِکْمَتِ از طِلّاییِ خالِصِ کدهِ بهترِ اَسْتَه

و پیدایِ کدوِنِ داناییِ از نُقره کدهِ بالهتره.

^{۱۷} راهِ آدمایِ راستکارِ از بدیِ دُوره؛

و هر نفرِ که راهِ دُرُستِ ره اِنْتِخابِ کُنَه، اُو جانِ خُو ره حِفْظِ مُونَه.

۱۸ عاقبتِ کبر-و-غرور تباہی آستہ

و عاقبتِ دلِ مغرور سُقوط.

۱۹ بہتر آستہ کہ آدم بے کبر بشہ و قد غریبا بشینہ

نسبتِ دزی کہ د وُلجہ نفرای مغرور شریک شُنه.

۲۰ کسی کہ یگو عمل رہ حکیمانہ انجام میدیہ، او کامیاب موشہ،

و کسی کہ د خداوند توکل کنہ نیک بخت موشہ.

۲۱ آدم فامیدہ رہ مردُم از رُوی دانایی شی مینخشه

و پندای شیرین ازو تاثیر خوب درہ.

۲۲ عقل بلدہ صاحب خُو چشمہ حیات آستہ،

مگم آدمای جاہل جزای جہالت-و-نادانی خُو رہ مینگرہ.

۲۳ دلِ آدمِ دانا د وختِ توره گفتو لب های شی رہ ہدایت مُونہ

و تعلیمی که او میدید، فایدمند-و-پرتائیر آسته.

^{۲۴} تورای خوب رقمِ عسل وری

بلده جان شیرین

و بلده استغونا شفابخش آسته.

^{۲۵} یگو راه آسته که د نظرِ انسان راست معلوم موشه،

مگم عاقبتِ ازو راه، مرگ آسته.

^{۲۶} نفسِ کارگر او ره وادار د کار مونه

و گشنگی کوره شی او ره مجبور مونه.

^{۲۷} آدم خراب نقشه شیطانی میکشه

و تورای شی رقمِ آتش الی سوزنده یه.

^{۲۸} شخص بد نیت جنجال پیدا موكنه

و آدم چُغَل دوستا ره از یگدیگه شی جدا مُونه.

^{۲۹} آدم ظالم همسایه خو ره بازی میدیه

و او ره دَ راهِ غَلَط رهنمایی مُونه.

^{۳۰} کسی که قد چیمای خو رَمُوز مُونه، اوخته او نَقْشِه بد میکشه،

و کسی که لب-و-دندون خو ره میخیه، او شرارت خو ره تکمیل مُونه.

^{۳۱} موی سفید نشانی پیری-و-بزرگی آسته

که یگ آدم دَ وسیله عمل-و-رفتار نیک خو دَ دست میره.

^{۳۲} کسی که دیر قار شنه از مردِ جنگره بهتر آسته،

و کسی که خود ره اداره کُنه، از آدمی که یگ شار ره دَ قبضه خو گِرِفْتِه، باله تره.

^{۳۳} پشک دَ دامو اندخته موشه،

مگم هر فِیصله از جانبِ خُداوند آسته.

۱۷ نانِ خُشک دَ آرامی بهتر آسته

نِسَبَت دَ نانِ مِهْمَانی که دَ خانِه پُر از جنگ-و-شور بَشَه.

۲ غُلامِ دانا دَ سرِ باچِه شرمگی بادار خُو حُکمرانی مُونه

و دَ میراثِ برارای ازو ام شریگ مُوشه.

۳ طِلا و نُقره ره آتِشِ کوره آزمایش مُونه

و دِلِ انسان ره خُداوند.

۴ آدمِ بَدکار دَ گب های گناهکارا گوش میدیه؛

آدمِ دروغگوی دَ زبونِ دروغگوی.

۵ کسی که دَ بِلِه آدمِ غریب ریشخندی مُونه دَ حقیقت او خالقِ ره توهین مُونه،

و هر کسی که از غم-و-بَدبختی دیگر و خوش مُوشه، بے جزا نَمُونه.

۶ تاجِ افتخارِ آدمای پیر نوسه گون شی آسته

و تاجِ اِفْتخارِ اولادا آته گون شی .

توره مودبادانه د آدم کُنْدُذَهْنِ سَمِ نَمِييه،

و نه ام گب دروغ د دان یگ آدم شریف .

رِشَوْتِ دَ نَظَرِ رِشَوْتِ دِهِنْدَه مِثْلِ دَانِه قِيْمَتْبَايِ اَسْتَه؛

د هر طرف که صاحب شی رُخ مونه کار شی پوره موشه .

کسی که خطا های دیگه کس ره پوش مونه، مَحَبَّتِ دَ وِجُوْدِ مِيْرَه،

مگم آدمی که اونا ره بَرَمَلَا مونه، دوستای نزدیک ره از یگدیگه شی جدا مونه .

تَاثِيْرِ يِگِ نَصِيْحَتِ دَ اَدَمِ دَاْنَا كَلْوَتَرِ اَسْتَه

نِسْبَتِ دَ صَدِّ ضَرِيْه شَلّاقِ دَ اَدَمِ بَعِ عَقْلِ .

اَدَمِ بَدْكَارِ فِقْطِ دَ جُسْتُجُوِي فِتْنَه اَنْدَخْتُوِيَه،

ازی خاطر قاصدِ ظالمِ بَلْدِه مَجَازَاتِ كَدُوْنِ شِي رِيِي موشه .

۱۲ رُوی دَ رُوی شُدو قد خِرسِ ماده که از چُوجه های خُو جدا شُدِه بَشِه بَهِتر آسْتِه

نَسَبَت دَ رُوی دَ رُوی شُدو قد آدم بے عقل که گِرِفْتارِ بے عقلی بَشِه.

۱۳ کسی که دَ عَوَضِ خُوبی بَدی مُونِه،

بَلَا از خانِه شی دُور نَمُوشِه.

۱۴ شُرُوع کَدونِ جَنجالِ مِثْلِ واز کَدونِ بَنَدِ آو وَری آسْتِه؛

پس جَنجالِ رِه قُوی کُو پِیش ازی که دَ دَعوا بِرَسِه.

۱۵ آدمِ بَدِ که بے گُناه حِسابِ شُنِه

و آدمِ صَادِقِ که نَاحقِ مَحکُومِ شُنِه

خُداوند از هَر دُوی ازی عَمَلِ نَفَرَتِ دَرِه.

۱۶ چَرا بَلَدِه خَرِیدونِ حِکْمَتِ دَ دِستِ آدمِ بے عقلِ پِیسِه دَدِه شُنِه،

دَ حَالِیکِه أُو هِیچِ نَمِیخایِه عقلِ رِه حَاصِلِ کُنِه؟

۱۷ دوستِ واقِعِی دَهرِ غَیْتِ دوستی مُونِه،

و پَرارِ بَلَدِه روزای تَنگِ دِستی پَیدا شُدِه.

۱۸ فقط آدمِ کمِ عقلِ قَولِ مِیدیه

و ضامِنِ یَگو کسِ دِیگِه مُوشِه.

۱۹ کسی که خطا ره دوست دَرِه جنجال ره دوست دَرِه،

و کسی که درِگِه خُو ره بِلند و با شِکوه جور کُنه، دَ سُرَاغِ تِباهی خُو آسْتِه.

۲۰ آدمِ بَدِ نِیْتِ کامیابِ نَمُوشِه،

و کسی که دروغگوی بَشِه دَ بَلا گِرِفْتارِ مُوشِه.

۲۱ باچِه بے عقلِ سرمایِه غَم-و-عُصِّه آتِه خُو آسْتِه،

و آتِه یِگِ باچِه کُنْدِذِهْنِ خوشحالی ره نَمِینگرِه.

۲۲ خوشی دِلِ رَقْمِ دَوا اَلّی شِفا دِهِنْدِه یِه،

لیکن روح پښمورده استغونا ره خشک مونه.

آدم^{۲۳} بدکار تاشکی رشوت میگیره

و مانع راه های عدالت موشه.

آدم^{۲۴} دانا حکمت ره د پیش روی خو مینگره،

مگم چیمای آدم به عقل به مقصد سراسر دنیا ره توخ کده ریی آسته.

باچه به عقل باعث رنج-و-اذیت آته خو موشه،^{۲۵}

و باعث تلخی امزو خاتو که او ره د دنیا آورده.

جریمه کدون آدم نیک-و-صادق خوب نییه^{۲۶}

و نه ام قمچی زدو د آدمای شریف از خاطر شرافت شی.

آدم^{۲۷} دانا زیاد توره نموگه

و آدم فامیده آرام و باصبر آسته.

۲۸ حتی آدم جاهل اگه چپ بشینه، مردم او ره دانا حساب مونه،

و کسی که دان خو ره بگیریه، آدم فامیده معلوم موشه.

۱۸ آدم خودخاه خود ره از دیگر و جدا مونه

و د ضد حکمت-و-دانایی دیگر و آسته.

۲ آدم بے عقل از دانایی خوش شی نمییه

و فقط دوست دره نظریه دل خود خو ره نشو بدیه.

۳ نتیجه کار بد بے آبرویی آسته

و نتیجه کار شرم آور رسوایی.

۴ تورای انسان رقم او چقور آلی آسته

و چشمه حکمت رقم او جوی وری جاری.

٥ رُوی دَدو دَ آدَمِ بَدکارِ خُوبِ نَبیہ

و نَه امِ پایمالِ کدوِنِ حَقِ آدَمِ بے گُناہ.

٦ توراى آدَمِ بے عقلِ بَلدِه شى جنجالِ پيدا مُونِه

و دان شى لَت خورِدو ره کُوى مُونِه.

٧ توراى آدَمِ بے عقلِ باعِثِ تباہى شى مُوشِه

و لَب هاى ازو بَلدِه جان شى رِقَمِ دامِ وَرى آسْتِه.

٨ توراى آدَمِ چُغَلِ رِقَمِ لُغْمِه هاى نانِ مَزِه دارِ آسْتِه

کِه دَ شَوَقِ کَلو قُورْتِ مُوشِه و دَ وُجُودِ اِنسانِ مُومَنِه.

٩ کسى کِه دَ کارِ سُسْتى-و-ٹَمبلى مُونِه

بِراَرِ آدَمِ بِيروکارِ حِسابِ مُوشِه.

١٠ نامِ خُداوندِ يِگِ بُرْجِ محکمِ آسْتِه؛

که آدم صادق دیده کده د مَنه ازو پناه موبره.

^{۱۱} پناه‌گاه دولت‌مندا، مال-و-دولت ازوا آسته؛

اونا گمان مونه که مال-و-دولت مثل دیوال بلند، ازوا نگاه‌بانی مونه.

^{۱۲} پیش ازی که انسان سقوط کنه، کبر د دل شی پیدا موشه،

ولے فروتنی باعث سربلندی-و-عزت موشه.

^{۱۳} کسی که پیش از شنیدون یگ توره جواب میدیه

ای بے عقلی و بے ادبی شی ره نشو میدیه.

^{۱۴} روح انسان میتنه که او ره د وخت ناجوری قوت ببخشه،

مگم روح ناامید شده ره کی تحمل میتنه؟

^{۱۵} دل آدم دانا معرفت ره حاصل مونه،

و گوش آدمای هوشیار علم ره جستجو مونه.

^{۱۶} تُحْفَه-و-بَخْشِشِ بَلَدِه اِنْسَانِ يِگِ رَاهِ رَهِ وَازِ مُونِه

و اُو رَه دَ پِيشِ اَدْمَايِ مُهْمِ مِيرِسَنَه.

^{۱۷} دَ يِگِ مَحْكَمَه كَسِي كِه اَوَّلِ تَوْرَه مُوْگِيَه، تَوْرَه شِي دُرُسْتِ مَعْلُومِ مُوشَه،

لِيَكِنِ اِي تَا زِمَانِي اَسْتَه كِه جَانِبِ مُقَابِلِ شِي دَلِيلِ هَايِ خُو رَه نَكِيَه.

^{۱۸} پَشَكِ جَنْجَالِ رَه خَاوِ مِيدِيَه

و نِزَاعِ رَه اَزِ بَيْنِ اَدْمَايِ زَوْرْتُو كَمِ مُونَه.

^{۱۹} رَامِ كَدُونِ دَلِ بَرَارِ رَنْجِيدَه، سَخْتَرَّ اَزِ كِرْفَتُونِ يِگِ شَارِ قَوِي اَسْتَه؛

جَنْجَالِ رَقْمِ دِيُوَالِ پَخْسَه-اِي يِگِ قَلْعَه وَرِي دَ بَيْنِ دُو نَفَرِ جَدَايِي دَ وُجُودِ مِيرَه.

^{۲۰} دَلِ اِنْسَانِ اَزِ ثَمَرِ دَانِ شِي سِيرِ مُوشَه

و اَزِ حَاصِلِ لَبِ هَايِ شِي رَاضِي.

^{۲۱} زَنْدَگِي و مَرگِ اِنْسَانِ دَ اِخْتِيَارِ زَبُونِ شِي اَسْتَه:

هر ثمرِ که از زبون شی دَ وجودِ مییه، نتیجه گفتار شی آسته.

^{۲۲} کسی که خاتو کُنه، نعمت پیدا مونه،

دَ حقیقت او رضای خداوند ره حاصل مونه.

^{۲۳} آدمِ غریب دَ عذر-و-زاری توره موگه،

لیکن آدمِ پولدار زورگویی مونه.

^{۲۴} کسی که دوستای کلو دره، یگونِ ازوا شاید باعثِ تباهی شی شنه،

مگم اوطور دوست ام آسته که از برار کده نزدیکتره.

۱۹ بهتر آسته که یگ آدمِ غریب بشه و دَ صداقت زندگی کُنه

نسبت دزی که بے عقل بشه و تورای زشت بگه.

^۲ غیَرتِ بدونِ علم، خوب نییه

و کسی که عَجَله کُنه دَ خطا گِرِفْتار مُوشه.

^۳ جهالتِ اِنسان، اُو ره گُمراه مُوکنه،

ولے بعد ازُو اِنسان قار کده خُداوند ره ملامت مُونه.

^۴ مال-و دولت دَ اِنسان دوستای کلو پَیدا مُونه،

مگم غریبی حتی رفیقِ نزدیک ره از آدم جدا مُونه.

^۵ شاهدِ دروغگوی بے جزا نَمُومنه

و کسی که دروغ تَیت کُنه دُوتا نَمِیتنه.

^۶ غَدْر کسا کوشش مُونه دَ پیش آدمِ کلان رُوی کُنه،

و هر کس خوش دَره که دوستِ آدمِ سَخی بَشه.

^۷ تمامِ برارای آدمِ مُحْتَاج ازُو نَفَرَت دَره

و دوستای شی ام ازُو دُوری مُونه.

و هر چند که آدمِ مُحتاجِ دَ عُدْر-و-زاری از پُشتِ ازوا مورِه، اُونا اُو ره قَبُولِ نَمُونِه.

^۸ کسی که دانایی ره حاصلِ مُونِه جان خُو ره دوست دَرِه

و کسی که قدرِ حِکمتِ ره مِیْدَنِه، اُو خوش بَخْتِ مُوشِه.

^۹ شاهِدِ دروغگوی بے جِزا نَمُومَنِه

و کسی که توره دروغِ ره تیتِ مُونِه تَباهِ مُوشِه.

^{۱۰} خُوبِ نِییه که آدمِ بے عقلِ دَ عِیش-و-نوشِ زِندگی کُنِه،

یا ای که یگِ غُلامِ دَ سِرِ بادارا حُکمرانی کُنِه.

^{۱۱} عقلِ یگِ آدمِ جِلوِ قار شی ره مِیگِیرِه

و کسی که خطا های دیگر و ره نادیده مِیگِیرِه، بزرگی خُو ره نِشو مِیْدِیِه.

^{۱۲} قارِ پادشاهِ رِقْمِ غُرِشِ شِیرِ اَلِیِ اَسْتِه،

مگم لُطف-و-مِهرِبانِی شی مِثِلِ شِبنمِ دَ بِلِه علفِ.

۱۳ باچه بے عقل بلای جانِ آتہ خو آستہ

و نِقِ نِقِ خاتُونِ بانہ طلبِ رِقْمِ چَقَکِ دایمی وَری.

۱۴ خانہ و دارایی از بابہ کلونا دَ میراثِ مُومَنہ،

مگم خاتُونِ دانا نِعْمَتِ خُداوند آستہ.

۱۵ ثُمبلی خاوِ غُوجِ رِہ دَ وَجُودِ میرِہ،

و آدمِ جُورِیغَلِ گُشنہ مُومَنہ.

۱۶ کسی کہ حُکْمِ خُداوند رِہ نِگاہِ کُنہ، دَ حَقِیْقَتِ اُو زِنْدَگِیِ خُو رِہ نِگاہِ مُونہ

و کسی کہ اُو رِہ خارِ حِسابِ کُنہ، مُومَرِہ.

۱۷ رَحْمِ کدو دَ یِگِ آدمِ غَرِیبِ مِثْلِ ازی آستہ کہ یِگِ آدمِ دَ خُداوند قرضِ بَدِیہ

و خُداوند اِحسانِ شی رِہ پَسِ مِیدِیہ.

۱۸ بچکِیچایِ خُو رِہ تَرَبِیہ کُو، چِراکِہ اُمِیدِ اِصْلَاحِ شُدونِ ازوا آستہ،

مگم هُوش خُو ره بگير که اونا ره تباہ نکُنی .

^{۱۹} آدمی که تَندخویی مُونه بیل که عاقبت خُو ره بنگره؛

اگه اُو ره خلاص کُنی اُو امی کار خُو ره تکرار کده موره .

^{۲۰} د پند-و-نصیحت گوش بدی و از اصلاح شدو بد نبر

تا که بلده آینده دانا شنی .

^{۲۱} انسان نقشه های کلو د دل خُو دره،

مگم تنها مقصد خُداوند عملی مُوشه .

^{۲۲} زینت انسان لطف-و-مُحبت شی یه،

و آدم غریب از آدم دروغگوی کده بهتر آسته .

^{۲۳} ترس خُداوند د انسان زندگی میدیه؛

کسی که از خُداوند میترسه، سیر مُوشه و د هیچ بلا گرفتار نمُوشه .

آدمِ ثَمْبِلِ دِسْتِ خُو رِه سُونِ كَاسِه دِرَازِ مُونِه،^{۲۴}

ولے حتیٰ لُغمه رِه سُونِ دَانِ خُو اُورده نَمِیتنه.

آدمِ لَوْدَه رِه قَمچِی کوی کُو تاکه آدمِ نَادو عِبَرَتِ بَگیره،^{۲۵}

شخصِ فامیده رِه سرزنش کُو که او فامیده تر شنه.

یگِ باچه که قد آتِه خُو بدرفتاری کُنه و آبه خُو رِه از خانه بُر کُنه،^{۲۶}

او شَرَم و رَسوایی رِه دَ بار میره.

باچه مه، اگه از گوش کدوِنِ نَصِیْحَتِ دُوری کُنی،^{۲۷}

باخبر بش که از کَلِمِه عِلْمِ-و-دَانِشِ دُور شُدِه گُمراه موشی!

شَاهِدِ فاسِدِ-و-خَرَابِ دَ سِرِ عَدَالَتِ رِیشْخَنْدِی مُونِه^{۲۸}

و آدمای بَدکار از گُناه لِدَتِ مُوبَرِه، رَقْمِی که یگِ لُغمِه نان رِه قُورْتِ کُنه.

قِضَاوَتِ-و-جَزَا بِلْدِه رِیشْخَنْدِگِرا تِیَارِ-و-آماده یه^{۲۹}

و قَمَچى بَلَدِه پُشتِ آدماى اَحَمَق-و-بِے عَقَل.

۲۰ شرابِ انگورِ انسان ره ریشخند مونه و شرابِ قوی باعثِ جنجال موشه؛

هر کسی که معتادِ شرابِ شنه، او دانا نیسته.

۲۱ قارِ پادشاه رقمِ غرِشِ شیرِ آلی آسته:

کسی که قارِ ازو ره بیره جان خور ره دَ خطر میندزه.

۲۲ دُوری از جنجالِ عزت-و-سرافرازی یگ شخص ره نشو میدیه،

مگم آدمِ جاهل زود جنگ مونه.

۲۳ آدمِ ثمبل زمین خور ره دَ موقعِ شی قلبه نمونه،

و دَ وختِ حاصلِ هر چی تلاش مونه، چیزی دَ دستِ شی نمییه.

۲۴ مقصدِ دلِ انسان رقمِ او زیرِ چاهِ آلی آسته،

مگم آدم دانا میتنه که او ره بکشه.

۶ غدر کسا خود خو ره وفادار فکر مونه،

مگم آدم قابل اعتماد ره کی پیدا میتنه؟

۷ آدم نیک د راستی-و-صداقت زندگی مونه

و اولادای شی بعد ازو خوش بخت موشه.

۸ پادشاه که د تخت قضاوت میشینه،

قد چیمای خو هر بدی ره از خوبی جدا مونه.

۹ کی گفته میتنه که ”ما دل خو ره پاک نگاه کدیم،

و از خطا های خو پاک شدیم؟“

۱۰ سنگای ترازو و اندازه های که غلط بشه،

خداوند از هر دوی شی بد موبره.

۱۱ حتیٰ یگ بچکیچه از رفتار خو شَنخته مُوشه

که اعمال شی پاک-و-دُرُست آسته یا نه.

۱۲ گوش ره بَلده شَنیدو و چیم ره بَلده دِیدو،

هر دُوی شی ره خُداوند خَلق کده.

۱۳ اگه خاو ره دوست دَری، غَرِیب مُوشی،

پس بیدار بَش تا که از نان سیر شُنی.

۱۴ خَرِیدارِ مال دَ دُکاندار مُوگه: ”بَد آسته، بَد آسته!“

و غَیْتیکه خَرِیده دُور رفت، مُوگه که ”اَجَب دَ جان شی زَدُم!“

۱۵ طَلّا و دانه ها عَدَر پَیدا مُوشه،

مگم زبونِ پُر دَانِش مِثَلِ جَوَاهِرَاتِ قِیْمَتَبای، کم پَیدا یه.

۱۶ کسی که ضامِنِ شَخْصِ بَیگَنه شُدِه، کالای شی ره گِرو بَگیر

و اُمُو کالای شی ره مثلِ گِرو نِگاه کُو، چراکه اُو ضامنِ خاتُونِ بیگنه شُدِه.

^{۱۷} نانی که از راهِ دروغ دَ دستِ مییه شِیرین آسته،

مگم عاقبتِ شی کام ره تلخ مونه.

^{۱۸} نقشه های خُو ره دَ مشوره دِیگرو بکش

و بدُونِ هدایتِ دَ جنگ نرو.

^{۱۹} آدم چُغزک رازهای دِیگرو ره تیت مونه،

پس قد آدم کلوگوی شِشت-و-برخاست نکُو.

^{۲۰} کسی که آته و آبه خُو ره نالت کُنه،

چراغ شی گل شُدِه زندگی شی گور وری تریک موشه.

^{۲۱} میراثی که دَ آسانی دَ دستِ آمده بشه

دَ آخرِ برکت ندره.

۲۲ دِ دِلْ خُو نَگَوی: ”ما بَدی ره قَد بَدی جَوَاب مِیْدَم.“

تَوَکَلْ خُو ره دَ خُداوند بُوکو و او تُو ره نِجات مِیدیه.

۲۳ خُداوند از سَنگای نادرُستِ تَرازو بَد شی مِییه

و تَرازوهای غَلَطْ ام خُوب نِییه.

۲۴ راه های اِنسان ره خُداوند تَعیین مُوکَنه،

پس اِنسان چَطور مِیتنه که خود شی راهِ خُو ره بُقامه؟

۲۵ کسی که اَبَلک-و-ناسَنجیده نذر دَ گَرَدون خُو بَگیره

اِمکان دَره که خود ره دَ دام بِنَدزه.

۲۶ پادشاهِ دانا بَدکارا ره از نِیکوکارا جدا مُونه

و دَ اَخرِ بَدکارا ره دَ زِبِرِ چَرخی مِیندزه که گَندم ره از کاه جدا مُونه.

۲۷ وِجَدانِ اِنسان چِراغِ خُداوند اَسْتَه،

که پگِ رازهای تاشکی انسان ره معلومدار مونه.

۲۸ رَحْمَت و راستی پادشاه، ازو حِفَاظَت مَوکُنَه

و تَخْتِ پادشاهی شی دَ وِسیلَه رَحْمَت پایداری مومنه.

۲۹ شان-و-شَوکَتِ جوانا قُوت شی آسته

و عِزَتِ آدمای پیر موی سفید شی.

۳۰ ضربه ها و زخم ها، دِلِ انسان ره از بدی پاک مونه،

و رَدَه های شَلَّاقِ خانه دِلِ ره ستره مونه.

۲۱ دِلِ پادشاه رِقْمِ آو جوی آلی دَ دِسْتِ خُداوند آسته،

هر طرف که بخایه، او ره هِدَايَتِ مونه.

۲ تمام راه های انسان دَ نَظَرِ خود شی راست آسته،

مگم خُداوند دِلِ اِنسانا ره آزمایش مُونه.

۳ دَ نظرِ خُداوند کارای نیک و باانصاف

از قُربانی کده زیادتَر قابِلِ قَبُولِ اَسته.

۴ چیمای مغرور و دِلِ پُرکِبر

هر دُوی شی کِشتِ آدَمای بَدکار اَسته و گُناه حِسابِ مُوشه.

۵ نقشه های آدَمِ تَلاشگر دَزشی فایده میرسنه،

مگم عَجَله کدو باعِثِ غَریبی اِنسانِ مُوشه.

۶ مال-و-دولتی که از دروغ کُفتو دَ دِستِ مییه،

رقمِ غُبارِ اَلّی اَسته که صاحبِ خُو ره طرفِ دامِ مَرگِ میکشنه.

۷ ظُلمِ آدَمای بَدکار اونا ره پای پاکِ تَباهِ مُونه،

چراکه اونا اِنصافِ کدو ره رَدِ مُونه.

^۸ راهِ آدمِ گُناه‌کار کجِ آسته،

مگم اعمالِ آدمِ پاکِ راست.

^۹ زندگی کدو دَ یِگ گوښه بامِ بهتر آسته

از زندگی کدو قد خاتونِ جنجالی دَ یِگ خانه.

^{۱۰} جانِ آدمِ بدکار بدی ره دوست دَره

و او دَ همسایه خو رَحْم نَمونه.

^{۱۱} از دیدونِ جزای آدمِ ریشخندگر آدمِ نادو حکمت یاد میگیره،

و آدمِ دانا از تربیه گرفتو صاحبِ معرفت موشه.

^{۱۲} خُدا عادلِ آسته و او خانه بدکار ره مینگره

و بدکارا ره دَ بلا گرفتار کده نابود مونه.

^{۱۳} کسی که گوش خو ره از داد-و-فریادِ غریبا بند مونه،

أُو ام یگ روز داد-و-فریاد مونه، مگم کس گوش نَمیگیره.

^{۱۴} سَوغاتِ تاشکی آتَشِ قار ره تا میسنه

و رِشوتِ مَخفی خَشَمِ کَلو ره کم مونه.

^{۱۵} اِنصافِ بَلده آدماي نیک خوشی میدیه،

مگم باعِثِ ترس-و-وَحشتِ بَدکارا موشه.

^{۱۶} کسی که از راهِ دانایی دُور موره،

أُو قد مُرده ها ییگجای موشه.

^{۱۷} آدمی که عیش-و-نوش ره دوست دَره، غریب موشه،

و کسی که شراب و عیاشی ره خوش دَره، دولتَمند نَموشه.

^{۱۸} بَدکار دَ عِوضِ آدمِ نیک جَزا مینگره

و آدماي فَریبکار دَ جای آدماي دُرستکار.

۱۹ زندگی کدو د بیابو بهتر آسته،

نسبت د یگ جای ششتو قد خاتون جنگره و بدخوی.

۲۰ خانه آدم دانا پر از نعمتای خوب و روغون زبتون آسته،

مگم آدم بے عقل اونا ره ضایع مونه.

۲۱ کسی که د پُشتِ صداقت و مهربانی بگرده،

او صاحبِ زندگی خوش، کامیابی و احترام موشه.

۲۲ یگ آدم دانا میتنه شارِ آدمای زورثو ره فتح کُنه

و قلعه ره که اونا د زشی اعتماد دَره، چپه کُنه.

۲۳ کسی که دان و زیون خو ره نگاه کُنه،

خود ره از سختی‌ها-و-مشکلات حفظ موکُنه.

۲۴ آدمی که کبری و مغرور بشه، نام شی «ریشخندگر» مومنه؛

أَوْ دَ كِبِرٍ - وَغُرُورٍ عَمَلٍ مُّوْنَةٍ .

^{۲۵} خَاهِشَاتِ آدَمِ تُمَبِلُ بِأَعْتِ نَابُودِي شَيِّ مُوشِه،

چراکه دستای شی کار کدو ره رد موکنه.

^{۲۶} أَوْ تَمَامِ رُوزِ دَ شَوْقٍ - وَخِيَالِپَلَوِ غَرَقِ آسْتَه،

د حالیکه آدم نیک د سخاوتمندی میدیه و چیزی ره از کس دریغ نمونه.

^{۲۷} خُداوند از قُرْبَانِي بَدْكَارَا نَفَرَتِ دَرِه،

خصوصاً اگه او قد نیت بد تقدیم شده بشه.

^{۲۸} شَاهِدِ دَرُوعْگُویِ نَابُودِ مُوشِه،

مگم آدمی که حقیقت ره گوش میگیره، شاهدی شی پایدار مومنه.

^{۲۹} آدَمِ بَدْكَارِ بے چِيمِ وَ پُر رُویِ آسْتَه،

مگم آدم راستکار راه خو ره خوب میسنجه.

۳۰ هیچ حکمت، هیچ دانایی و هیچ مشوره نَمیتنه

که دَ ضِدِ خُداوند عمل کُنه.

۳۱ اَسپ بلده روزِ جنگ تیار-و-آماده شُده،

مگم پیروزی از طرفِ خُداوند آسته.

۲۲ نامِ نیک از مال-و-دولتِ کَلو بلندتر آسته،

و توفیق از طِلا و نُقره کده بهتر.

۲ یگرنگی غریب و سرمایه‌دار دزی آسته

که هر دوی شی ره خُداوند خَلق کده.

۳ آدم هوشیار خطر ره مینگره و خود ره تاشه مُونه،

مگم آدمِ نادو پیش موره و خود ره گرفتار مُونه.

نتیجہ بے کبری و ترسِ خداوند اینی آستہ:

مال-و-دولت، احترام و زندگی.

خارها و دامها دَ راهِ آدمِ کَجَرَو و جُودِ دَرِه،

مگم کسی که جان خُو ره نگاه کنه ازوا دُور مُمَنه.

باچه خُو ره دَ راهی که باید بوره تَرَبیه کُو

و اُو تا غَیتِ پیری خُو اُمُو راه ره ایله نَمُونه.

آدمِ پُولدار دَ سِرِ غَرِیبِ حُکمرانی مُونه،

و قرضدار غُلامِ قرض دِهنده یه.

کسی که ظلم کِشت کنه بلا-و-مُصِیبتِ دِرُو مُونه

و تِیاقِ غُضَبِ شی از بَینِ مورِه.

خَیر-و-بَرَکتِ نَصِیبِ آدمِ دِستواز مُوشه،

چراکه د فقیرا-و-غریبا از نان خو میدیه.

۱۰ آدم ریشخندگر ره از منطقه بُر کو تا که جنجال از بین بوره،

و حتی نزاع و دو زدو ام خلاص موشه.

۱۱ کسی که دل پاک ره دوست میدنه، توره شی مهربو آسته؛

دمزی دلیل پادشاه ام دوست ازو موشه.

۱۲ چیمای خداوند دانایی ره نگاه مونه،

مگم تورای فریب کارا ره باطل.

۱۳ آدم ثمبل موگه: ”د برو شیر آسته؛

اگه د کوچه بورم مره موکُشه!“

۱۴ گب دان خاتون بدکار رقم یگ چاه آلی غوج آسته

و کسی که د غضب خداوند گرفتار موشه دمزو چاه موفته.

۱۵ جهالت د دِل هر بچکيچه پيچ خورده،

مگم تياق سرزنش او ره از شی دور مونه.

۱۶ کسی که د بِله غريبا ظلم مونه تا سرمایه خو ره کلو کنه

و کسی که د پولدارا تحفه ميديه، هر دوی شی د آخر محتاج موشه.

۱۷ گوش خو ره واز کو و تورای آدمای دانا ره بشنو؛

هوش-و-دِل خو ره د تعلیم ازمه آموخته کو،

۱۸ چون حفظ کدون ازوا د دِل

و جاری کدون ازوا د لب لذت بخش آسته.

۱۹ اینه، امی چیزا ره ما امروز دز تو یاد ددم

تاکه اعتماد-و-توکل تو د خداوند بشه.

۲۰ آیا ما دز تو سی مثال نوشته نکدیم؟

أُو مِثَالِهَا پُرَاز مَشَوْرَه وَ دَانَايِي اَسْتَه،

٢١ تا تورای حقیقت و راستی ره دَز تُو درس بَدَم

و تاکه بَتَنِي دَ امزُو کسای که تُو ره رِي کده، جواب های راست ره بُوگی.

٢٢ اَدَمِ غَرِيبِ رَه چُور-و-چِپَاوُلِ نَکُو که اُو مُفَلِسِ اَسْتَه

و حَقِ بِيچاره گو ره دَ محکمه پايمال نَکُو،

٢٣ چراکه خُداوند دعوای ازوا ره فَيَصَلَه مُوکَنه

و کسای که اونا ره چُور کده بَشَه، خُداوند اونا ره ام چُور مُونه.

٢٤ قَد اَدَمِ تُنَد خُوِي شِشْت-و-بَرَخاسْت نَکُو

و قَد شَخْصِي که زُود قار موشه رَفِيق نَشُو،

٢٥ تاکه دَ راه های ازوا نَرُوِي

و جان تُو دَ دامِ گِرِفْتار نَشْنَه.

۲۶ ضامن کس نشو

و یگو چیز خو ره بلده کس دیگه گرو ندی.

۲۷ چون اگه چیزی نداشتی بشی که قرض شی ره بدی،

اونا حتی لیاف و توشک تو ره از زیر پای تو جم کده موبره.

۲۸ پلوانی ره که اجداد تو از قدیم نشانی کده، او ره

تغیر ندی.

۲۹ امو کس ره مینگری که د کار خو قابل آسته؟

او آدم نه د پیش نفرای عام،

بلکه د حضور پادشاه ها بلده خدمت ایسته موشه.

۲۳ وختیکه قد یگ حکمران د سر دسترخو می شینی،

دَ بَارِه چيزای که دَ پيشِ رُوی تُو چينده يه خُوب فِکر کُو.

۲ و اگه آدم پُرخور آستی

کارد ره دَ بِلِه کُلُون خُو بيل

۳ و دَ خوراک های مَزدار شی سُخ نشو،

چُون اِمکان دَره که قد ازی نان يِگو چال بَشه.

۴ بَلدِه پُولدار شُدو خود ره خار-و-زار نَکو؛

حتی دَ بَارِه شی فِکر ام نَکو.

۵ وختیکه دَ سِر امزو چيزا چيم سُرخ مُونی، اونا از پيش تُو گم مُوشه،

چراکه مال-و-دَوْلَت بَلدِه خُو پَر مِيکشه

و مِثل بُرگُج اَلی سُون آسمو پَر زده موره.

۶ از نانِ آدمِ مُوزی نَخور

و د بِلَه خوراکای مَزدار شی سُخ نَشو،

۷ چُون اُو د دِل خُو همیشه د باره هر چیز حساب میگیره،

اُو دَز تُو مَوگه: ”بُخور و وُچی کو،“

مگم ای ره از تئی دِل خُو نَموگیه.

۸ لُغمه ره که خوردی اِسْتِفراق مونی

و تَشکُر-و-خَیر بِنگری که دَزو کُفتی بَریاد موشه.

۹ د حُضُورِ اَدَم بے عقل گب نَزو،

چراکه اُو تورای حَکیمانَه تُو ره خار حساب مونه.

۱۰ سنگ پُلوان ره که د قَدیم ایشته شُدِه، تَغیر نَدی

و زَمین یَتیما ره قَبضه نَکو،

۱۱ چراکه پُشتیوان اَزوا قُدرت مَند اَسته

و قد ازتو دَ دعوا کدو بَلَدِه حقِ ازوا محکم ایسته مُوشه.

^{۱۲} دِل خُو ره طرفِ نَصِيحَت-و-دانایی مایل کُو

و گوش خُو ره طرفِ عِلْم-و-مَعْرِفَت.

^{۱۳} از نَصِيحَت-و-سرزنش کدونِ باچه خُو کوتاهی نَکُو؛

اگه اُو ره قد چوبِ بَزَنی، اُو نَمُومَره.

^{۱۴} چُون وختیکه اُو ره قد چوبِ می زَنی،

جان شی ره از دوزخِ نِجَات میدی.

^{۱۵} باچه مه، اگه حِکْمَت دَ دِل تُو بَشه،

دِلِ ازمه ام خوش مُوشه.

^{۱۶} روح-و-رَوَان مه خوشی مُونه،

وختیکه لبای تُو دَ راستی توره مُوگه.

۱۷ نَه ایل که دِل تُو حَسَدِ خطاکارا ره بُخوره،

بَلکه شَوَقِ دِل تُو تمامِ روزها ترسِ خُداوند بَشَه.

۱۸ چُون دَمزى رقمِ آينده تُو خُوب مُوشه

و اُميد تُو از بَيْنِ نَموره.

۱۹ باچه مه، گوش کُو: هُوشيار-و-دانا بَش

و دِل خُوره دَ راهِ راستِ هِدَايَتِ بَدى.

۲۰ از جُمَله اَدماى شرابى

و نفرای پُرخور نَبَش،

۲۱ چراکه اَدَمِ شرابى و شِکَمِ پَرستِ مُحتاجِ مُوشه

و خاوشلگى اونا ره مُفلسِ مُونه

تا اندازه که اونا خود ره قد کالای دُنْدَه مُپوشنَه.

۲۲ نصیحتِ آتِه خُو ره گوش بگير که او تُو ره پيدا کده

و آبه خُو ره که پير شد، خار-و-حقير حساب نکو.

۲۳ راستی ره بخر و او ره سودا نکو؛

حکمت، ادب و دانایی ره حاصل کو.

۲۴ آتِه اولادِ صالح-و-صادق غدر خوشی مونه،

و کسی که صاحبِ باچه دانا بشه، او خوشحال موشه.

۲۵ بیل که آتِه و آبه تُو شاد بشه،

و آبه که تُو ره زیده، دز تُو افتخار کنه.

۲۶ باچه مه، دل خُو ره دز مه بسته کو

و چیمای تُو از راه های مه دور نشنه،

۲۷ چون خاتونِ بدکار رقمِ یگ چقوری تاتو آلی آسته

و زَنٍ فَاحِشَه مِثْلِ يَكٍ چَاهِ تَنَگِ .

۲۸ اُو مِثْلِ دُزِ وَرَى دَ گِیْتَه یَه

و تعدادِ بے ایمانا ره دَ مینکل مَرِدا کَلو مُونَه .

۲۹ کی ناله دَرَه؟ کی غَم-و-غُصَه دَرَه؟

کی جنجال دَرَه؟ کی شِکَايَتِ دَرَه؟

کی زَخْمای بے عِلَّتِ دَرَه؟

و کی دَ چیمای خُو سُرخِی دَرَه؟

۳۰ اُو کسای که دایم شراب مُوخوره

و اُونای که دَ پُشتِ شرابِ گُشُدَه میگردَه .

۳۱ دَ شرابی که رَنگِ شی سُرخ شُدَه و دَ مَنَه پیلَه جَلَجَلِ مُونَه دِلِ خُو ره بسته نَکُو،

چراکه اُو دَ نَرَمی از گُلون تُو تاه موره

۳۲ و دَ آخِرِ رَقْمٍ مَارِ وَرِي تُو رِه مِيگرِه

و مِثْلِ كَبْچِه مَارِ تُو رِه نِيش مِيزَنِه.

۳۳ چِيْمَايِ تُو چِيْزَايِ عَجِيْبِ رِه مِينگرِه

و دِلِ تُو دَ خِيَالَاتِ كَجِ اَنديشه مُونِه.

۳۴ تُو رَقْمِ كَسِي جُورِ مَوْشِي كِه دَ مَنِه درِيَا خَاو مُونِه

و مِثْلِ كَسِي كِه دَ بِلَنْدْتَرِيْنِ جَايِ كِشْتِي اِسْتِرَاحَتِ مُونِه.

۳۵ و تُو مَوْكِي: ”مَرِه زَد، مِگَم مَا دَرْدِ رِه نَفَامِيْدُم.

مَرِه عَذَابِ كَد، لِيكِنِ اِحْسَاسِ نَكْدُوم.

پَس كِي اَزِي حَالَتِ بِيْدَارِ مَوْشُم

تَاكِه يِگِ پِيْلِه دِيْگِه اَمِ وُچِي كُنْم؟“

۲۴ '۱ قد آدمای خراب همچشمی نکو

و آرزو نکو که قد ازوا ششت-و-برخاست کنی،

۲ چراکه دل ازوا د فکرِ ظلم کدو آسته

و لبای ازوا د باره شرارت توره موجه.

۳ خانه د وسیله حکمت-و-دانش جور موشه

و د سر دانایی استوار مومنه،

۴ و د وسیله علم-و-دانایی اتاقای شی

از هر رقم سامانای خوب و قیمت‌بای پر موشه.

۵ آدم دانا قدرت شی کلو یه

و آدم دانشمند قوت شی زیاد شده موره،

۶ چون بلده جنگ کدو رهنمایی درست لازم دری،

و مُشاورا که کَلو بَشه، پیروزی-و-کامیابی حاصل مُونی.

آدمِ جاهلِ دِست شی دَ حِکمتِ نَمیرسه؛

أو دَ مَجلسا هیچ چیزی بلده کُفتو ندره.

کسی که دَ فِکرِ بَدی کدو آسته،

أو ره آدمِ فِتنه‌گرِ مُوگه.

نقشه‌های اَحْمقانه پُر از گناه آسته

و مردُم از ریشخندگرِ بدِ مُوبره.

اگه دَ روزِ سختی، سُستی-و-بے جُرأتی کنی،

طاقت تُو کم-و-ضعیف مُوشه.

کسای ره که ناحق دَ مرگِ محکوم شده بَشه، نِجاتِ بَدی

و از خلاص کدونِ کسای که ناحق سُون اِعدام بُرده مُوشه، دِریغ نَکُو.

^{۱۲} اگه بُگي: ”مو ازی توره خبر نَدشتی.“ آیا اُو کسی که دِل اِنسانا ره مینگره، نیت تُو ره نَموفامه؟

و خُداوندِ که نگاهوانِ جان تُو آسته، از پگِ فِکرای تُو آگاه نییه؟

یقین کُو که اُو هر کس ره دَ اندازِه اعمال شی اجر میدیه.

^{۱۳} باچه مه، از عسل بَخور چُون چیزی خوب آسته،

و از شَهدِ غَلِبَلِکِ زَمبُورِ عسل که کام تُو ره شیرین مونه، مزه کُو؛

^{۱۴} پس ای ره باید بَفامی که حکمت ام بلده جان تُو امی رقم شیرین آسته،

و اگه اُو ره پیدا کنی آینده تُو خوب موشه

و اُمید تُو از بین نَموره.

^{۱۵} ای آدمِ بدکار، دَ گیتِه آدمِ صادق نشی

و خانه ازو ره خراب نَکُو،

۱۶ چُونِ آدَمِ صَادِقِ حَتَّىٰ اِگِه هَفْتِ دَفْعَه بُفْتَه، بَاز اَم بَالَه مُوشَه،

مَگَم بَدَكَارَا كِرِفْتَارِ بَلَا شُدَه سِرِنِگُونِ مُوشَه.

۱۷ وَخَتِيكَه دُشْمُونِ تُو چِپَه مُوشَه خُوشِي نَكُو

وَ غَيْتِيكَه اُو مَوْفَتَه دَ دِلِ خُو خُوشِحَالِ نَشُو،

۱۸ نَشْنَه كَه خُداوندِ اِي كَارِ تُو رَه بِنِگَرَه وَ دَ نَظَرِ شِي بَدِ بِيِيَه

وَ اُو قَارِ خُو رَه اَز بِلَه آدَمِ بَدَكَارِ دُورِ كُنَه.

۱۹ اَز خَاطِرِ آدَمَايِ شَرِيَرِ رَنَجِ نَبَرِ

وَ قَدِ بَدَكَارَا بَخِيَلِي نَكُو،

۲۰ چِرَاكَه آدَمِ بَدِ آيِنْدَه نَدْرَه

وَ چِرَاغِ آدَمَايِ بَدَكَارِ كَلِ مُوشَه.

۲۱ بَاچَه مَه، اَز خُداوندِ وَ پَادِشَاهِ بَتَرَسِ

و قد آدمای سرکش هم دست نشو،

^{۲۲} چُون اولغہ تله تباھی دَ سرِ ازوا مییہ

و کس نمیدنه که خُداوند یا پادشاه چی بلا ره دَ سرِ ازوا میره.

^{۲۳} اینیا ام توره های آدمای حکیم و دانا آسته:

دَ قضاوتِ طرفداری کدو کارِ خوب نییہ.

^{۲۴} کسی که دَ آدمِ بدکار بگه: ”تُو بے گناه آستی.“

از او کس ملت ها بد مُوبره و قوما او ره نالت مُونه.

^{۲۵} مگم او کسای که بدکارا ره محکوم مُونه، خوش بختی نصیب شی مُوشه

و ام برکتِ پیریمو دزوا دده مُوشه.

^{۲۶} جوابِ صادقانه

رقمِ ماخ کدونِ دوستِ صمیمی آلی آسته.

۲۷ اَوَّلِ فِكْرٍ خُو رِه دَ بِلَه زَمِينَا و كِشْت-و-كَار خُو پِگِير

و بعد ازو دَ فِكْرِ خانِه آباد كِدون خُو شُو.

۲۸ دَ ضِدِ هَمسايِه خُو شاهِدِي دروغِ نَدِي

و قد توراي خُو او ره بازي نَدِي.

۲۹ اِيْطُور نَكُوي ”اُمُو رَقْم كِه او دَ ضِدِ اَزْمِه كَدِه،

ما ام دَ ضِدِ ازو اُمُو رَقْم مُونُم

و دَ مُطابِقِ عَمَلِ شِي عَمَلِ مُونُم.“

۳۰ ما از گوشه كِشْتِ اَدَمِ ثَمْبِل

و از پالوي باغِ انكُورِ اَدَمِ كِه عَقْلِ تيرِ شُدُم

۳۱ و دِيْدُم كِه دَ تَمَامِ جايِ شِي خارِ سَوزِ كَدِه

و علفايِ پُوجِي زَمِي ره گِرِفْتِه

و دیوالِ سنگی شی چپه شُده.

۳۲ پس ما توخ کده فکر کدم

و چورت زده ای درس ره یاد گِرِفْتُم:

۳۳ اگه دِسْت بِلَه دِسْت مِشِیْنِی،

گاهِی دَ خاو موری، گاهِی دَ اورگیله،

۳۴ اوخته غریبی مِثِلِ راهزن

و اِحْتِیاجِی رِقْمِ آدَمِ مُسَلِّحِ دَ بِلَه تُو مِیْیَه.

۲۵^۱ اینیا بَخْشِ دِیْگِه مَثَلِ هَای سُلَیْمَانِ پادشاه یَه

که نفرای حَزْقِیَاهِ پادشاهِ یَهُودا اُونَا ره رُوی نویسی کده:

۲ تاشه کدون بعضی رازها یکی از عَظَمَتِ-و-بُزْرِگِی خُدا آسته،

مگم بزرگی پادشاه ها د پي بردون بعضی مسائل، معلومدار موشه.

۳ امو رقم که دسترسی د بلندی آسمو و د غوچی زمی ناممکن آسته،

پي بردون دل پادشاه ها ام امکان ندره.

۴ مواد ناپاک ره از نقره جدا کو

تا زرگر ازویگ ظرف جور کنه.

۵ آدم بدکار ره از پیش پادشاه دور کو

و تخت پادشاه د صداقت-و-راستی پایدار مومنه.

۶ خود ره د حضور پادشاه پیش پیش نکو

و د جای مردم بزرگ ایسته نشو.

۷ بهتر آسته که دز تو گفته شنه: ”باله تر بیه“

نسبت دزی که تو ره از پیش شخص بزرگ

که چیمای تُو اُو ره دیدِه، دُور کُنِه.

^۸دستی بلده دعوا کدو د محکمه نرو،

نشنه که آخرکار همسایه تُو، تُو ره شرمنده کُنِه.

پس د اُو غیت تُو چی جواب میدی؟

^۹وختیکه قد همسایه خو دعوا مونی

رازی ره که د باره همسایه خو از آدم دیگه شنیدے، فاش نکو،

^{۱۰}نشنه که دیگه کس بشنوه و تُو ره ملامت کُنِه

و بدنامی از بله تُو دور نشنه.

^{۱۱}توره که د جای شی گفته شنه،

رقم ٹوٹه های طِلا وری آسته که د بله چیزی نُقربیی کار شده.

^{۱۲}نصیحت آدم دانا بلده کسی که گوش شنوا دره

رَقْمِ حَلَقِهِ طِلًّا وَ جَوَاهِرَاتِ آلِي أَسْتَه.

^{۱۳} قاصِدِ صَادِقِ-و-وفادار

مِثْلِ أَوْ يَخِ دَ كَرْمِي تَايَسْتُو

جانِ أَوْ كَسَايِ رَه تَازَه مُونَه كَه أَوْ رَه رَبِي كَدَه.

^{۱۴} كَسِي كَه از سَخَاوَتَمَنَدِي خُولَافِ مِيَزَنَه،

مَكَمِ دَ كَسِ چِيَزِ نَمِيَدِيَه

رَقْمِ بَادِ وَ أَوْرِبِي بَارِشِ آلِي أَسْتَه.

^{۱۵} أَدَمِ بَا حَوَصِلَه مِيَتَنَه كَه حَاكِمِ رَه قِنَاعَتِ بَدِيَه

وَ زَبُونِ نَرَمِ مِيَتَنَه حَتِي اسْتُغُو رَه مِيَدَه كُنَه.

^{۱۶} اَكِه عَسَلِ پِيَدَا كَدِي، دَ اَنَدَازَه شِي بُخُورِ،

چِرَاكِه مُمَكِنَه دِلِ بَدِ شُدَه اِسْتِفْرَاقِ كُنِي.

۱۷ پای خُو ره از رَفْتونِ کَلو دَ خانِه همسایه خُو بِگِیر،

نَشْنه که اُو از تُو بیزار شُنه و بَد شی بیه.

۱۸ کسی که دَ بارِه همسایه خُو شاهِدی دروغ بَدیه،

مِثَلِ تَوَرزی، شمشیر و تیرِ تیز وری آسته.

۱۹ اعْتِماد دَ آدمِ خاین دَ روزِ سختی

رَقْمِ دَندونِ لَق و پای لَرزو آلی آسته.

۲۰ بَیتِ خاندو دَ آدمِ غَمگین

مِثَلِ ازی آسته که کالای یگ نفر ره دَ روزِ یخی از جان شی بُر کُنی

و تُرشی ره دَ بِلِه شوره خاک بِنَدزی.

۲۱ اگه دُشمون تُو گُشنه یه، دَزو نان بَدی

و اگه تُشنه یه، آو.

۲۲ چُونِ قَدِ اَمزى كَارِ قَوْغِ هَاىِ اَتَشِ رِهْ دَ بَلِهْ تَوْلِغِهْ شَى كَوِڈُ مُونَى،

و خُداوندِ اَجْرِ اَمزىِ عَمَلِ تُو رِهْ دَز تُو مِيدِيهْ.

۲۳ اَمُو رَقْمِيكِهْ بَادِ شَمَالِ مِيِيهْ و بَارِشِ رِهْ مِيرِهْ،

اَمُو رَقْمِ زِيُونِ غَيِّبَتِ كَوَى اَمِ قَارِ-و-خَشَمِ رِهْ دَ بَارِ مِيرِهْ.

۲۴ زِنْدَگِىِ كَدُو دَ يِگِ كَوِشِهْ بَامِ بَهْتَرِ اَسْتِهْ

اَز زِنْدَگِىِ كَدُو قَدِ خَا تُونِ جَنجَالَى دَ يِگِ خَا نِهْ.

۲۵ خَبْرِ خَوْشَى كِهْ اَز مُلْكِ دُوْرِ مِيِيهْ،

مِثْلِ اَزَى اَسْتِهْ كِهْ اَوِ يَخِ دَ جَانِ تُشْنِهْ لَبِ مِيرَسِهْ.

۲۶ اَدَمِ صَادِقِ كِهْ خُودِ رِهْ دَ پِيِشِ اَدَمِ بَدْكَارِ خَمِ مُوَكْنِهْ

رَقْمِ خِڈُ كَدُونِ اَوِ چِشْمِهْ و يَا غُتُولِ كَدُونِ اَوِ چِشْمِهْ بُلْبُلَاغِ اَسْتِهْ.

۲۷ اَمُو رَقْمِيكِهْ خُورْدُونِ عَسَلِ غَدْرِ شَى خُوبِ نِيِيهْ،

از مردم تَوَقُّع کدونِ تعریف و تَوَصِيف ام خُوب نِبيِه.

^{۲۸} کسی که دَ سرِ نَفَس خُو حاکِم نِبيِه،

أو رقمِ شارِ بے دیوال-و-بے دِفَاع وَری آسته.

۲۶ اُمُو رَقْمِیکه بَرَف باریدو دَ تایستو و بارِش دَ فصلِ دِرُو خُوب نِبيِه،

پس اِحْتِرَام کدو دَ آدَم بے عَقْل ام سَم نَمِبيِه.

^۲ اُمُو رَقْم که مُرْعَک دَ وختِ پَرِوَز کدو بِالْک مِیَزَنه

و عُچِی دَ وختِ پَرِ زَدو دَ جَای نَمِشِیْنه،

اُمُو رَقْم نَالْتِ بے دَلِیل ام دَ سِرِ کس نَمِشِیْنه و تَاطِیر نَدَره.

^۳ قَمچِی بَلَدِه اَسپ، نُختَه بَلَدِه خَر

و اَدَب چوب بَلَدِه پُشتِ آدَمای بے عَقْل آسته.

د سَوَالِ آدَمِ بے عقلِ جَوَابِ بے عقلی نَدی،

نَشْنَه کِه تُو ام رَقْمِ اَزُو وَرِی شُنِی .

آدَمِ بے عقلِ رِه دَ مُطَابِقِ بے عقلی شی جَوَابِ بَدِی،

تاکه اُو خود خُو رِه دانا حِسَابِ نَکُنَه .

کَسی کِه پَیغامِ رِه دَ دِستِ آدَمِ بے عقلِ رَیِی مُونَه،

اُو رَقْمِ امزُو کَسی اَستَه کِه پایِ خُو رِه مُنْطِی کَدَه

یا یِگِ پیلَه زَهرِ رِه وُچِی کَدَه بَشَه .

مَثَلِ کِه از دَانِ آدَمِ بے عقلِ بَرِ مُوشَه،

رَقْمِ پایِ هایِ شَلِ وَرِی سُسْتِ-و-بے حَرَکَتِ اَستَه .

اِحْتِرامِ کَدُو دَ آدَمِ بے عقلِ،

مَثَلِ سَنگِ ایشْتُو دَ پَلْخَمُو یَه .

٩ مَثَلِ كِه اَز دَانِ آدَمِ بَے عَقْلِ بُرِ مُوشِه

رَقْمِ خَارِي آسْتِه كِه دَ دِسْتِ آدَمِ نِشِه گُورِ موره،

يَعْنِي بَے تَاثِيرِ آسْتِه.

١٠ كَسِي كِه آدَمِ بَے عَقْلِ يَا آدَمِ رَاهَرَوِ رِه دَ وَظِيْفَه مُقَرَّرِ مُونِه

رَقْمِ مِيرِگَنِ بَے تَجْرِبِه وَرِي آسْتِه كِه تِيرِ شِي هَر كَسِ رِه اَوْگَارِ مُونِه.

١١ اُمُو رَقْمِ كِه سَگِ دَ بِلِه قِي كَذْگِي خُو پَسِ مِيِيِه،

آدَمِ بَے عَقْلِ اَمِ بَے عَقْلِي خُو رِه تِكْرَارِ مُونِه.

١٢ اُمُو آدَمِ رِه مِينْگَرِي كِه دَ نَظَرِ خُودِ خُو دَا نَا آسْتِه؟

نِسْبَتِ دَ اَمْرُو نَفَرِ بَلْدِه آدَمِ بَے عَقْلِ اُمِيدِ كَلُوْتَرِ آسْتِه.

١٣ آدَمِ ثَمْبِلِ مُوگِه: ”دَ رَاهِ شِيرِ آسْتِه!“

شِيرِ دَ كُوچِه هَا وَ بَا زَارِ مِي گَرْدِه!“

۱۴ درگه دَ سِرِ لَخَكِ خُو دَوْرِ مُوخوره،

و ثَمْبِلِ دَ بِلِه جَاگِه خُو.

۱۵ آدَمِ ثَمْبِلِ دِسْتِ خُو رِه دَ كَاسِه دِرَازِ مُونِه؛

مگم از بَسِ كه كَلَوِ سُسْتِه، اُو رِه پَسِ دَ دَانِ خُو بُرْدِه نَمِیْتِنِه.

۱۶ آدَمِ ثَمْبِلِ دَ نَظَرِ خُو هُوَشِیَارْتَرِ

از هفت نفرِ اَسْتِه كه جَوَابِ عَاقِلَانِه مِیْدِیِه.

۱۷ آدَمِ كه دَ یِگُو دَعْوَا مُدَاخِلِه كُنِه كه مَرْبُوطِ دَ خُودِ شِی نَبَشِه،

رَقْمِ شَخْصِی اَسْتِه كه از گُوشَایِ كُتُه گِرِفْتِه كَشِ مُونِه.

۱۸ آدَمِ دِیُونِه كه تِیْرَهَایِ اَتَشِی

و كُشْتَنِی رِه اِیْلِه مُونِه،

۱۹ مِثْلِ اَمْرُو آدَمِ اَسْتِه كه هَمْسَايِه خُو رِه بَازِی مِیْدِیِه

و بعد ازو مُوگه: ” ما خُو شوخی کدُم!“

^{۲۰} از نَبُودونِ خاشه آتِش گُل مُوشه،

از نَبُودونِ آدَمِ بَدگویی جنجالِ خلاص مُوشه.

^{۲۱} رقمی که زُغال بَلدِه قوغ و خاشه بَلدِه آتِش آسته،

اُمُو رقمِ آدَمِ فِتنه گَر بَلدِه جنگ-و-جنجاله.

^{۲۲} توره های آدَمِ شَیْطو رقمِ لُغمه های خوراکِ مَزهدار آسته

که قُورت مُوشه و دَ و جُودِ اِنسانِ مُومنه.

^{۲۳} رقمی که طوس، رُوی دُرُشتِ ظرفِ گلی ره لَخُشم مُونه،

اُمُو رقمِ لبایِ لَخُشم ام بَدی های دِل ره تاشه مُونه.

^{۲۴} آدَمِ بَد، نَفَرَت-و-کَینه خُو ره قد لبایِ خُو پوش مُونه،

دَ حالیکه دِل شی پُر از فَریب-و-چال آسته.

۲۵ هر چند که تورِه ازو نرم-و-چرب بشه، دَزُو باورِ نَكُو،

چراکه دَ دِل شی هفت چیزِ نَفَرَتِ اَنگیزِ وِجُودِ دَرِه.

۲۶ هر قدر که نَفَرَتِ ازو قد حیلِه-و-نیرنگ تاشه شنه،

باز ام بدی شی دَ پیشِ مردُم معلومدارِ موشه.

۲۷ کسی که دَ دیگا چاه بکنه، خود شی دَمزُو چاه موفته

و کسی که سُونِ دیگه کس سنگ لول میدیه، امو سنگ پس دَور خورده دَ خود
شی مُوخوره.

۲۸ دروغ گُفتو دَ حقیقتِ نَفَرَتِ کدو از مردُم آسته

و نتیجه چاپلوسی خرابی آسته.

۲۷ دَ باره صَباحِ خُو پُف-و-پِٹاقِ نَكُو،

چراکه نمیدنی صَباحِ چی واقعَه موشه.

۲ بیل که نفرِ دیگه از تو تعریف کنه، نه که دانِ خود تو،

و یگو شخصِ دیگه تو ره خوب بگه، نه که زیونِ خود تو.

۳ سنگ گرنگ آسته و ریگ و زندهار،

مگم تَحْمَلِ آدَمِ جاهل که دیگرو ره تش مُوکنه از هر دُو کده سخت‌تره.

۴ قار پُر از ظلم آسته و غَضَبِ مِثْلِ سیل،

مگم کی میتنه دَ برابرِ همچشمی ایسته شنه؟

۵ سرزنشِ علنی

از مُحَبَّتِ تاشکی بهتر آسته.

۶ زخمای که از طرفِ دوست دَ وجودِ مییه از وفاداری شی آسته،

مگم ماخ‌های کلونِ دشمو، از دُشمنی شی.

۷ گوره سیر حتی از عسل ام بد شی مییه،

مگم بلده آدم گُشنه هر چیزی تلخ ام شیرینه.

^۸ آدم که از خانه خو دور و سرگردو موشه،

رقم مرغاک آلی آسته که از وار خو دور شده بشه.

^۹ روغو و عطر دل ره خوش مونه،

و مشوره که از تی دل دوست بشه، شیرینه.

^{۱۰} دوست خود خو ره و دوست آته خو ره هیچ غیت ایله نکو،

و د وخت مصیبت د خانه برار خو نرو.

همسایه نزدیک از برار دور کده بهتر آسته.

^{۱۱} باچه مه، دانایی ره یاد بگیر و دل مره خوش کو،

تا کسای که میخایه مره ملامت کنه، جواب شی ره بدیم.

^{۱۲} آدم هوشیار بلا ره مینگره و خود ره تاشه مونه،

مگم آدم نادو پيش موره و خود ره گرفتار مونه.

^{۱۳} کسی که ضامنِ شخصِ بیگنه شده، کالای شی ره گرو بگیر

و امو چیز شی ره مثلِ گرو نگاه کو، چراکه او ضامنِ خاتونِ بیگنه شده.

^{۱۴} کسی که صباح‌گاه باله شده د دوست خو د آوازِ بلند دُعای خیر مونه،

دُعای شی بلده خود شی نالت حساب موشه.

^{۱۵} خاتونِ جنجالی و چَقَکِ دوام دار د روزِ بارش،

هر دوی شی یگ رقم آسته.

^{۱۶} کسی که میخایه ازو جلوگیری کنه

رقم کسی آسته که میخایه دم باد ره بگیره،

یا ای که روغو ره قد چنگلِ دست خو بگیره.

^{۱۷} امو رقم که آیین، آیین ره تیز مونه،

یگ آدم ام میتنه عقل-و-هوشِ دوست خُو ره تیز کُنه.

^{۱۸} کسی که درختِ انجیر ره پرورش مونه از میوه شی مُوخوره،

و کسی که آریاب خُو ره خدمت مونه، اُو صاحبِ اَبْرُو موشه.

^{۱۹} رقمی که آو رُوی انسان ره نشو میدیه،

اُمُو رقمِ دِلِ انسان ام اصلیت شی ره نشو میدیه.

^{۲۰} رقمی که عالمِ مُردا و دوزخِ هیچ وخت سیر نموشه،

اُمُو رقمِ چیمایِ انسان ام سیر نموشه.

^{۲۱} جامِ زرگری بلده نُقره آو کدو و دُکو بلده آزمایشِ طِلا یه،

مگم انسان از دانِ صِفَتِ گَر خُو شِنخته موشه.

^{۲۲} آدمِ جاهل ره حتی اگه قد دانهباب قتی

دَ مَنه اُوغُور اَندخته قد دِسته شی بُکُوی،

باز ام جهالت شی گم نموشه.

۲۳ د حال رَمِه خُو خُوب هُوش خُو ره بگير

و د بَلِه گَلِه خُو تَوَجُه كُو،

۲۴ چراکه مال-و-دولت دُنیا دايمي نييه،

و تاج-و-تخت يگ پادشاه ام تا اَبَد بَلَدِه نسل شی باقی نمومنه.

۲۵ وختيکه علف تامو شد،

حاصل نو سوز مونه و علف کوهستو درو موشه،

۲۶ او غيت گوسپندو بَلَدِه كالای تُو پاشم ميديه،

و فروش تکه ها، قيمت زمی خريدو ره بَلَدِه تُو تيار مونه،

۲۷ و شير بزا بَلَدِه خوراک خود تُو و خوراک خانوار تُو

و ام بَلَدِه پرورش کنيزای تُو بس مونه.

۲۸ بدکارا دوتا مونه د حال که هیچ کس اونا ره دُمبال نمونه،

مگم آدمای صادق رقم شیر آلی دلاور آسته.

۲ اگه یگ مُلک دُچار فساد شنه، حکمرانای شی زیاد موشه؛

لیکن یگ رهبر هوشیار و دانا مملکت ره اُستوار-و-آرام نگاه مونه.

۳ حاکم پست که د بله غریبا ظلم مونه

رقم بارش تیز وری آسته که حاصلات ره از بین موبره.

۴ کسای که شریعت ره ایله مونه، اونا بدکارا ره صفت مونه،

لیکن کسای که از شریعت اطاعت مونه، د خلاف بدکارا د حال مبارزه آسته.

۵ بدکارا ارزش عدالت ره نمیدنه،

مگم کسای که د جستجوی خداوند آسته تمام چیز ره موفامه.

۶ آدم غریب که دُرستکار بشه

از آدم پُولدارِ که بیراه بَشه، بهتر آسته.

کسی که از شریعتِ اطاعتِ مونه، باچه دانا یه،

مگم کسی که قد آدمای خرابِ آنډیوال آسته، آته خو ره رسوا مونه.

کسی که مال-و-دولت خو ره از راهِ سُودخوری-و-منفعت جویی د دست میره،

او ره بلده کسی جَم مَوکنه که او د غریبا رَحِم دره.

آدمی که گوش خو ره از شنیدونِ شریعت دور میدیه،

خداوند حتی از دُعای امزو آدم بد موبیره.

کسی که آدم دُرستکار ره د راهِ بد دعوت مونه

خود شی د چاه موفته؛

مگم پاداش-و-میراثِ خوب نصیبِ آدمای پاک موشه.

آدم دولتَمند د نظرِ خود خو هوشیار آسته،

مگم شخصِ غریب که دانا بښه، از حقیقتِ ازو خبر دَره.

^{۱۲} وختیکه آدمای نیک کامیاب موشه تمام کسا خوشی مونه،

مگم غیتیکه بدکارا د قدرت میرسه مردم خود ره تاشه مونه.

^{۱۳} شخصی که خطای خو ره بپوشنه، کامیاب نموشه،

مگم هر کسی که او ره اقرار کنه و ازو دست بکشه، رحمت کمایی مونه.

^{۱۴} نیک د بختِ آدم که ترسِ خداوند ره همیشه د دل خو دَره،

مگم کسی که سنگ دِل آسته د بلا گرفتار موشه.

^{۱۵} آدمِ بدکار که د بله مردم بیچاره حکمرانی مونه،

مثل شیرِ دَرنده و خرسِ حمله‌گر آسته.

^{۱۶} حکمرانِ کم‌عقل د سرِ مردم خو ظلم مونه،

مگم یگ پادشاه که از بے‌انصافی و رشوت خوری نفرت دشته بښه، حکمرانی

^{۱۷} یگ آدم که خُونِ کُدم کس دَ گردون شی بَشه،

اُو تا دَمِ مَرگ فراری آسته.

نه ایل که کس اُو ره کومک کنه.

^{۱۸} اُو کسی که دَ راهِ راست گام میله نجات پیدا مُونه،

لیکن اُو کسی که دَ راهِ های کَجِ مورِه، یگ دَمِ چپه مُوشه.

^{۱۹} شخصی که دَ زمینِ خُو کشت-و-کار مُونه از نان سیر مُوشه،

مگم کسی که از چیزای فضُولِ پیروی مُونه، سخت دُچارِ غریبی مُوشه.

^{۲۰} آدمِ نیک، خَیر-و-بَرَکت کَلو نصیب شی مُوشه،

مگم کسی که میخایه دَ عَجَله دَوْلَتَمند شُنه، اُو بی جَزَا نَمُومنه.

^{۲۱} طرفداری کدو کارِ خُوب نییه،

لیکن یگو کس آسته که حتی بلده یگ لُغمه نان ام، خود ره خطاکار مونه.

۲۲ آدم سُخ سرگرم جَم کدونِ دارایی آسته

و نموفامه که احتیاجی-و-تنگدستی دَ اِنْتَظار شی آسته.

۲۳ کسی که یگ آدم ره سرزیش مونه،

دَ آخِر خیر-و-بَرَکتِ کلو مینگره،

نَسَبَتِ دَزُو کسی که قد زبون خُو چاپلوسی کده.

۲۴ کسی که آته و آبه خُو ره چور مونه و موگه که ”ای گناه نییه،“

أو آدم رفیقِ تَخْرِیبِ کارا حساب موشه.

۲۵ آدم حَرِیصِ باعِثِ جنگ-و-جنجال آسته،

مگم کسی که دَ خُداوند تَوَكَّلِ کُنه، کامیاب موشه.

۲۶ کسی که دَ خود خُو تکیه کُنه بے عقل آسته،

لیکن کسی که دَ راهِ حکمت گام بیله، اُو دَ اَمَن-و-سُکُونِ زِنْدَگِی مُونَه.

^{۲۷} شخصی که دَ مَرْدُمِ غَرِیْبِ کُومَکِ کُنَه، دَ هِیچ چیز مُحتَاجِ نَمُوشَه،

مگم آدمی که چیمای خُو ره ازوا پُوٹ کُنَه، نَالْتِ هَای کَلو دَ بِلَه شِی مِییه.

^{۲۸} وختیکه آدمای بَدکار دَ قُدْرَتِ مِیْرَسَه، مَرْدُمِ خُودِ رَه ازوا پُوٹ مُونَه،

مگم غَیْتِیکه اُونَا تَبَاهِ مُوشَه، تَعْدَادِ اَدْمَای نِیکِ بَسْمِ کَلو مُوشَه.

^{۲۹} کسی که بعد از سرزَنشِ زیَاد، بَسْمِ کَلَه شَخِی کُنَه

اولغَه تله مِیْدَه مُوشَه و دِیگه عِلاجِ نَدْرَه.

^۲ وختیکه آدمای نِیکِ دَ اَکْثَرِیْتِ بَشَه مَرْدُمِ خُوشِ اَسْتَه،

مگم اَدَمِ بَدکار که حُکْمَرَانِی کُنَه، مَرْدُمِ نَالَه مُونَه.

^۳ آدمی که حِکْمَتِ رَه دُوسْتِ دَرَه اَتَه خُو رَه خُوشحالِ مُونَه،

ليکن کسی که قد خاتونوی بدکار دوستی کُنه مال-و-دولت خُو ره برباد میدیه.

پادشاهِ عادلِ مملکتِ خُو ره محکم-و-قوی جور مونه،

مگم آدمِ رشوتخورِ مُلکِ خُو ره خراب مونه.

کسی که قد همسایه خُو چاپلوسی مونه،

حلقه دام ره د پای شی میندزه.

آدمِ بد د دامِ گناه خُو گرفتار موشه،

مگم آدمِ نیک سرود میخانه و خوشی مونه.

آدمِ نیک حقِ غریبا ره درک مونه،

ليکن آدمِ بدکار د فکرِ ازوا نییه.

آدمای لوده د شار شورش میندزه،

مگم آدمای دانا قار ره تا میشنه.

۹ اگه آدم دانا قد آدم جاهل دعوا دَره،

آدم جاهل یا قار موشه و یا ریشخندی مونه، مگم آرام نموشه.

۱۰ آدمای که تَشْنِه خُون آسته، دَ حَقِیْقَت از آدم بے گُناه نَفَرَت دَره،

مگم آدمای راستکار سلامتی جان ازو ره میخایه.

۱۱ آدم بے عقل قار-و-خَشَم خُو ره یگرهیی از خُو بُر مونه،

مگم آدم دانا جَلَوِ قار خُو ره میگیره.

۱۲ اگه حاکم دَ تورای دروغ کَلو گوش بدیه،

تمام خادمای شی بدکار جور موشه.

۱۳ آدم غریب و آدم ظالم یگ رنگی شی دزی آسته

که خُداوند چیمای هر دُوی شی ره بینا کده.

۱۴ یگ پادشاه که غریبا ره دَ راستی قضاوت کُنه،

تختِ پادشاهی شی تا اَبَد پایدار مُومنه.

^{۱۵} چوب زدو و سرزنش، حکمت ره دَ بار میره،

مگم باچه بے جلو آبه خو ره شرمنده مُونه.

^{۱۶} وختیکه تعدادِ آدمای بدکار کلو شنه گناه غدر مُوشه،

مگم آدمای نیک نابودی ازوا ره دَ چیم خو مینگره.

^{۱۷} بچکیچای خو ره تربیه-و-اصلاح کُو تاکه باعثِ آرامش تُو شنه

و دَ جان تُو خوشی-و-لذت بیره.

^{۱۸} دَ جایی که پیغامِ خدا نییه، مردُم بے راه مُوشه،

مگم نیک دَ بختِ کسی که احکامِ خدا ره پوره کنه.

^{۱۹} خدمتگار تنها دَ نصیحتِ اصلاح نمُوشه،

اگرچه تورای تُو ره مُوفامه، مگم از آید تُو نمُوشه.

۲۰. اُمُو آدَمِ رِه مِينِگَرِي كِه دَ عَجَلِه جَوَاب مِيدِيه؟

نَسَبَت دَ اَمَزُو آدَمِ بَلَدِه آدَمِ بِي عَقْل اُمِيد كَلوَتَر اَسْتِه.

۲۱. كَسِي كِه نُوَكِر خُو رِه اَز رِيزَكِي دَ نَاز پَروَرِش مُونِه،

اُو دَ اَخِر كَار بَلَدِه بَادَار خُو كُوْثِيو جَوْر مُوشِه.

۲۲. آدَمِ بَدَقَار جَنجَال پِيدَا مُونِه

و آدَمِ تُنْد خُوِي بَاعِثِ كُناهِ هَاي كَلو مُوشِه.

۲۳. كِبِر-و-غُرُورِ اِنْسَانِ اُو رِه دَ زَمِي مِيَزَنِه،

لِيكِن فِرَوْتَنِي اِنْسَانِ بَاعِثِ سَرِبَلَنَدِي شِي مُوشِه.

۲۴. كَسِي كِه قَد دُز شَرِيگِ اَسْتِه، اُو دُشْمُونِ جَانِ خُوِيَه،

چِرَاكِه اُو دَ مَحْكَمِه قَسَمِ دَدِه مُوشِه، مِگَمِ رَاسْتِي رِه اِقْرَارِ نَمُوَكُنِه.

۲۵. كَسِي كِه اَز اِنْسَانِ تَرَسِ مُوْخُورِه، دَ دَامِ گِرِفْتَارِ مُوشِه،

لِيَكُنْ آدَمِي كَه دَ خُداوند تَوَكَّل كُنَه مَحْفُوظ مُومَنَه.

^{٢٦} غَدْر مُردُم از حَاكِم اِنْتِظَارِ لُطْف-و-مِهْرِبَانِي رَه دَرَه،

لِيَكُنْ قِضَاوَت-و-اِنصَاف دَ سِرِ اِنسَان فَقطُ از طَرَفِ خُداوند اَسْتَه.

^{٢٧} آدَمِ نِيك از بَدكَارَا نَفَرَت دَرَه،

و بَدكَارَا از آدَمِ نِيك.

^{٣٠} اَيْنِيَا توراى اَكُور باچَه ياقَه اَسْتَه

كَه بَلَدَه از وِ حَى اَمَدَد،

و اُو اَمِي رَه دَ اِيتِيئِيل و اُو كَال نَقْل كَد:

^٢ راسْتِي كَه ما از پَگِ آدَمَا كَدَه كَلو بِي عَقْل اَسْتُم

و دَانايِي اِنسَان رَه نَدَرُم.

۳ ما حِکْمَت رِه یاد نِگِرْفَتِیْم

و هِیچ مَعْلُومَات دَ بَارِه خُدا نَدَرُم.

۴ اَو کِی اَسْتِه کِه دَ اَسْمو بَالِه رِفْت و اَزو نَجی تَا اَمَد؟

اَو کِی اَسْتِه کِه بَاد رِه دَ مُشْت خُو جَم کَد؟

اَو کِی اَسْتِه کِه اَو هَا رِه دَ چِیْن خُو بِنَد کَد؟

اَو کِی اَسْتِه کِه حُدُودِ زَمی رِه تَعِیْن کَد؟

نَام اَزو چِی اَسْتِه و بَاچِه شِی چِی نَام دَرِه؟

بُگِی اگِه مِیْدَنی!

۵ تَمَام تِوْرای خُدا پَاک-و-خَالِص اَسْتِه،

اَو رِقْم سِیْر اَز تَمَام کَسای کِه دَزُو پِنَاه مُوْبِرِه، حِفَاظَت مُوْنِه.

۶ دَ تِوْرای اَزو هِیچ چِیز اِضَافِه نَکُو،

نَشْنَه كَه تُو رَه سِرزَنِش كُنَه وَ تُو دِرَوغَكُوى حِسَاب شُنَى .

آى خُدا، پيش ازى كَه بُمُرَم از تُو دُو چيز طَلَب دَرَم^۷

كَه از مَه دَرِيغ نَكْنَى :

مَرَه از غَلَطَى وَ دِرَوغ كُفْتُو دُور نِگاه كُو؛^۸

وَ مَرَه نَه غَرِيب جُور كُو وَ نَه دَوْلَتَمَنْد،

بَلَكِه اَمُوقَس رُوزى بَدى كَه ضُرُورَت دَرَم .

چُون اَكِه دَوْلَتَمَنْد شُنَم اِمكان دَرَه تُو رَه اِنكار كُنَم^۹

وَ بُوگَم: ”خُداوند كِى اَسْتَه؟“

اَكِه غَرِيب شُنَم اِمكان دَرَه، دُزى كُنَم،

وَ نَام خُداى خُو رَه بَے حُرْمَت كُنَم .

نُوكِر رَه پيشِ صَاحِب شى بَد نَكُوى؛^{۱۰}

نَشْنَه تُو رِه نَالْت كُنَه وَ تُو مُجْرِم حِسَاب شُنَى .

^{۱۱} اُو طو رِیْگ نَسَلِی ام وَجُود دَرِه كِه اُونَا آتِه گون خُو رِه نَالْت مُونَه

وَ آبه گون شی ازوا خیر نَمینگره .

^{۱۲} وَ اُو طو رِیْگ نَسَلِی ام وَجُود دَرِه كِه اُونَا دَ نَظَرِ خُود خُو پاك آسْتَه ،

مگم از نِجاسْت خُو پاك نَشُدَه .

^{۱۳} باز ام یگ نسلِ دِیْگه وَجُود دَرِه كِه چیمای شی پُر غُرور آسْتَه

وَ كِرِپَكای شی پُر كِبر .

^{۱۴} گروهِ دِیْگه آسْتَه كِه دَنَدونای شی رِقْمِ شَمشیر

وَ اَلآشَه های شی رِقْمِ چاقُو ها آسْتَه ،

تاكِه غَرِیبا رِه از رُوی زَمی ،

وَ مُسكینا رِه از بَینِ مَرْدُم قُورت كُنَه .

۱۵ زَالُو دُو دُخْتَرِ دَرِه

که اونا مُوگه ”بِدی، بِدی.“

سه چیز آسته که سیر نموشه،

بلکه چار چیز آسته که هرگز نموگه ”بس آسته:“

۱۶ عالمِ مُرده ها،

رَحِمِ نازای،

زمینی که از او سیر نموشه

و آتشی که هرگز نموگه ”بس آسته!“

۱۷ چیمی که آته خُو ره ریشخند مونه

و از آیدِ آبه خُو نموشه،

زاغ های دَرّه امو چیم ره از کاسه سر بُر مونه

و چوچه های بُرگج اُو ره مُخوره.

^{۱۸} سه چیز بلده مه کلو عجیب آسته،

بلکه چار چیز آسته که ما اونا ره نموفامم:

^{۱۹} پرواز کدون بُرگج د آسمو،

راه رفتون مار د رُوی تخته سنگ،

تیر شُدون کشتی از بحر

و پیدا شُدون عشق بین دختر و باچه.

^{۲۰} روش خاتون بدکار اینی رقم آسته:

اُو یگو چیز ره مُخوره و دان خُو ره پاک کده مُوگه که

”ما هیچ گناه نکدیم.“

^{۲۱} د سَبب سه چیز زمی لَرزه مُونه،

بَلَكِه چار چیز ره زمی برداشت كده نَمیتنه:

^{۲۲} غلامی كه حُكمِ رانی كُنه،

آدمِ اَحَمَق كه از نان سیر شده بَشه،

^{۲۳} خاتونِ نَفَرین شده كه شوی كده بَشه

و كِنیزی كه جای خاتونِ اَرِباب خُو ره گِرِفته بَشه.

^{۲۴} چار چیز آسته كه دَ زمی كَلو ریزه یِه،

مگم غَدِر دانا:

^{۲۵} مَورچه ها كه یگ مخلُوقِ ضَعیف آسته،

لیکن خوراك خُو ره دَ تايستو دُخیره مُونه؛

^{۲۶} خرگوشِ كوهی كه یگ قومِ ناتو آسته،

مگم وُر خُو ره دَ مَنه سنگای قاده جور مُونه؛

۲۷ مَلَخِ هَا كِه پادشاه ندره،

ليكن پگ ازوا دِسته دِسته حَرَكْت مُونِه؛

۲۸ و چَلپاسه كه مِيتنې اُو ره دَ دِست خُو بَگيري،

مگم اُو دَ قصر هاي پادشاه ها ام زندگي مُوكنه.

۲۹ سِه چيز و جُود دَره كه دَ هَواي بِلند قَدَم مِيزنه،

بلكه چار چيز آسته كه راه رفتون شي با عِزَت آسته:

۳۰ شير كه پادشاه حَيوانا آسته

و از هيچ چيز پَسَكده نَمونه،

۳۱ خُرُوسِ نَوَبَنگي كه كونتِي كونتِي راه مِگَرده،

يگ تَكه،

ويگ پادشاه كه قد لشكر خُو بَشه.

۳۲ اګه از رُوی حَمَاقَت خُو مَغْرُور شُدی

یا اګه نَقَشِه شَیْطانی دِ دِل خُو کَشیدِی،

پس دِسْت خُو ره بَلِه دان خُو بیل.

۳۳ چُون از خَشِپِه کِدونِ شِیر پَنیر جور مُوشه

و از خَشِپِه کِدونِ بِنی خُون جاری مُوشه

و از پَیدا شُدونِ قار، جنگ-و-جَنجال دَر مِیگِیره.

۳۱ اینیا تورای لیموئیل پادشاهِ مَسَه آسته

که آبه شی دَزُو پَند دَد:

۲ چی بُوگم آی باچه مه؟

چی توره بُوگم آی باچه کوره مه؟

یا چی گب بزئم آی باچه نذر-و-نیاز مه؟

۳ قوتِ جوانی خو ره د خاتونو خرچ نکو

و راه-و-رَوش خو ره د او کسای که پادشاه ها ره تباه مونه، افشا نکو.

۴ آی لیموئیل، بلده پادشایو دُرست نییه که اونا شراب بخوره

و بلده حکمرانا خوب نییه که شراب قوی وچی کنه.

۵ نشنه که اونا ازی چیزا وچی کده قانون ره پرمشت کنه

و حقِ مظلوما ره پایمال کنه.

۶ شراب قوی ره د کسای بدی که د انتظار نابودی خویه

و شراب ره د آدمای بدی که تلخ کام-و-دلتنگ آسته

۷ تاکه وچی کده فقر-و-بدبختی خو ره پرمشت کنه

و سختی های خو ره دیگه د یاد خو نیره.

۸ دان خور ره بلده کومک گنگه ها و بے زیونا واز کو

و از حق بے چاره گو دفاع کو.

۹ زیون تو بند نمنه و د انصاف قضاوت بکو

و از حق غریبا و محتاجا دفاع کو.

۱۰ یگ خاتون خوب ره کی میتنه پیدا کنه؟

ارزش ازو از جواهرات کده ام کلوتر آسته.

۱۱ دل شوی شی د سر ازو اعتماد دره

و شوی شی د هیچ چیز محتاج نییه.

۱۲ او د تمام روزای زندگی خو

قد شوی خو خوبی مونه، نه بدی.

۱۳ او پاشم و کتان بلده خو پیدا مونه

و اونا ره د خوشی قد دستای خو می ریشه.

^{۱۴} مثل کشتی های تجارتي آلی که سامان از جای های دور میره،

او ام خوراک خو ره از دور میره.

^{۱۵} صباح گاه که هنوز تریک آسته، او باله موشه

و بلده خانوار خو خوراک تهیه مکنه

و د کنیزای خو ام حق نان شی ره میدیه.

^{۱۶} یگ پئی زمی ره د نظر گرفته او ره میخره

و قد کمال دستای خو یگ باغ انگور جور مونه.

^{۱۷} کمر خو ره محکم بسته مونه

و بازو های خو ره بلده کار کدو قوی مونه.

^{۱۸} او مینگره که تجارت شی یگ نتیجه خوب دره.

چراغ شی تمامِ شاو از خاطرِ شاوکاری شی گُل نمُوشه،

^{۱۹} اُو تار ره دَ نیفه چپو بند کده

سنگ ره قد دِست خُو تاو میدیه.

^{۲۰} اُو دِستِ خیر خُو ره دَ غریبا واز مونه

و دِستای خُو ره سُونِ مردُمِ مُحْتَاجِ ایله کده خیرات میدیه.

^{۲۱} اُو از یخی و بَرَفِ زِمِستو ترسِ نَمُوخوره،

چراکه بلده تمامِ خانواده خُو کالای گرم تهیه کده.

^{۲۲} اُو بلده خود خُو پوشاک جور مونه

و کالای کتانِ نَرَم و اَرَعوانی دَ جان خُو مونه.

^{۲۳} شوی شی دَ مَنه شار-و-دَرِبَارِ نامتوییه

و قد بزرگا-و-کلانای منطقه میشینه.

^{۲۴} اُو کالاهای کتانی جور کده اونا ره سَودا مونه

و کَمَر بندا ره بَلدِه تُجارا تیار مونه.

^{۲۵} قُوت و عِزَت، کالای ازو آسته

و اُو روزای آیندِه خُو ره خوشحال مینگره.

^{۲۶} اُو دان خُو ره دَ حکمت واز مونه

و تعلیم پُر مُحَبَّت دَ سرِ زبون شی آسته.

^{۲۷} اُو دَ راه-و-رَوشِ خانوادِه خُو خُوب تَوَجُه مونه

و نانِ ثُمبلی ره نَمُوخوره.

^{۲۸} اولادای شی باله شُدِه اُو ره تعریف مونه

و شُوی شی ام صِفَتِ ازو ره کده مُوگه:

^{۲۹} ”غَدَر خاتونو کارای نیک-و-خُوب کده،

مگم تُو از پگِ ازوا کده بے مثال اُستی. ”

۳۰. مَقْبُولی و نُوربندی، فِرِبِنده و ناپایدار اُسته،

مگم خاتونی که از خُداوند ترس مُخوره، قابلِ تعریفه.

۳۱. اَجْرِ کارای شی ره دَزُو بَدید

و بیلید که عمال شی دَ درگه شار و مَجْلِسِ کلانا باعثِ تعریف-و-توصیف شی

شُنه.